

EDWARD ALBEE’NİN
“HAYVANAT BAHÇESİ MASALI”
ADLI OYUNUNDAKİ
“JERRY”
ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

ONUR ÖZAYDIN

2009

T.C
KADİR HAS ÜNİVERSİTESİ

EDWARD ALBEE’NİN
“HAYVANAT BAHÇESİ MASALI”
ADLI OYUNUNDAKİ
“JERRY”
ROLÜNE ÇALIŞMA SÜRECİ

ONUR ÖZAYDIN

S.B.E. Film ve Drama (Oyunculuk) Yüksek Lisans Programında
Hazırlanan

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanları: Tilbe Saran - Doç. Dr. Çetin Sarıkartal

2009

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
GİRİŞ.....	1
1.BÖLÜM: DRAMATURJİK ÇALIŞMA.....	2
1.1. Yazarın Hayatı ve Tiyatro Anlayışı.....	2
1.2. Oyunun Konusu.....	7
1.3. Oyunun Türü.....	8
1.4. Metin Çözümlemesi.....	9
2.BÖLÜM: KARAKTER ANALİZLERİ.....	34
2.1. Jerry Karakteri.....	34
2.2. Peter Karakteri.....	37
3.BÖLÜM: UYGULAMA ÇALIŞMASI.....	40
3.1. Jerry Rolünün Yorumlanması.....	40
3.2. Role Hazırlanma Süreci.....	43
4.BÖLÜM: SONUÇ.....	51

ÖNSÖZ

Film ve Drama Yüksek Lisans Bölümü'ne 2007 yılının Eylül ayında girdiğimi göz önünde bulundurarak hiç düşünmeden söyleyebilirim ki, bu programda eğitim veren tüm öğretim üyelerimden program süresince çok fazla şey öğrendim. Bundan sonraki sanat yaşamımda da, kulağımdan sesleri, aklımdan yüzleri eksilmeyecek olan birbirinden değerli hocalarım Sayın Müge Gürman'a, Sayın Ayşenil Şamlıoğlu'na, Sayın Ezel Akay'a, Sayın Övgü Gökçe'ye, beni kırmayarak teze hazırlanma döneminde bize büyük bir ışık tutan Sayın Ömer Akgüllü'ye, bu süreç boyunca desteğini her zaman arkamda hissettiğim çok değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Tilbe Saran'a, hayatımın bundan sonraki bölümünde kendisini her zaman sevgiyle ve bana öğrettikleriyle anacağım ve öğrencisi olmanın farklılığını hissedeceğim, bu programın başlatılmasında ve yürütülmesinde tartışılmaz emeği olan Sayın Doç.Dr. Çetin Sarıkartal'a sonsuz teşekkürler ederim.

Son olarak da, sancılı geçen provalar süresince, benden eşsiz desteğini esirgemeyen ve sahne dışındaki dostluğu kadar sahne üstünde de beni yalnız bırakmayacağını gösteren sevgili rol arkadaşım Ahmet Varlı'ya, seçtiğim bu yolda yalnız olmadığımı hissettiren sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

Onur Özaydın

ÖZET

EDWARD ALBEE’NİN “HAYVANAT BAHÇESİ MASALI” ADLI OYUNUNDAKİ “JERRY” KARAKTERİNE ÇALIŞMA SÜRECİ

Özaydın, Onur

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı (Oyunculuk)

Tez Danışmanları: Tilbe Saran - Doç.Dr. Çetin Sarıkartal

2009, 53 sayfa

Film ve Drama Yüksek Lisans Programı’nda oyunculuk eğitimi gören Onur Özaydın tarafından Edward Albee’nin “Hayvanat Bahçesi Masalı” adlı oyunu ele alınmıştır. Bu çalışma; oyunun performansa hazırlık ve gösterim sürecinin, metin bağlamında incelenmesi, uygulama sırasındaki deneyimin aktarılması üzerine kuruludur. Performansa dayalı bu tez, süreç analizi bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayvanat Bahçesi Masalı, Dramaturji, Karakter Analizi, Süreç Analizi, Deneyim.

ABSTRACT

THE PREPARATION PROCESS FOR THE CHARACTER

“JERRY” IN “THE ZOO STORY” WRITTEN BY

EDWARD ALBEE

Özaydın, Onur

MFA in Film and Drama

Supervisors: Tilbe Saran – Dr. Çetin Sarıkartal

2009, 53 pages

The play named “The Zoo Story,” written by Edward Albee, has been chosen and considered by Onur Özaydın who has been training in Film and Drama Master’s Program. This study is based on examination of the play’s process of preparing for the performance and staging, in context of the play-text, and on relating the experience resulting from the course of practice. This thesis, based on performance, has been examined in the context of a practice as research.

Key Words: The Zoo Story, Dramaturgy, The Character analysis, The Process Analysis, Experience

GİRİŞ

Albee'nin yazdığı oyunlarda genel olarak, yirminci yüzyılda bireylerin ve bunun sonucu olarak ailelerin, çapı gittikçe büyüyen bir kentleşme ve endüstrileşme olgusundan, aynı süreçte günden güne toplumu ikiye ayıran bir ekonomik sistemin varlığından nasıl etkilendiklerinin ele alındığını görüyoruz. Aile varlığını oluşturan bireylerin, kendi aileleri içinde bile korkunç derecede birbirlerine uzak olabilmelerini, bunun dışında toplumla birey arasındaki iletişim ağının, kimi zaman günlük klişe hareketler dışına çıkamamasının doğurduğu olumsuz sonuçları da gösteren “*Hayvanat Bahçesi Masalı*” adlı oyunda, bireylerin içinde buldukları durum kadar, bu duruma karşı gösterdikleri bilinçli yada içgüdüsel tepkilerden de, gittikçe daralan bir dünyanın varlığını hissedebiliyoruz.

Oyun, her pazar, Central Park'ın insanlardan uzak ücra bir köşesine gidip orada kitap okuyan, aile hayatından pek memnun olmayan ve arada bir yalnız kalmayı artık zorunlu hissedilen Peter ile içinde bulunduğu toplumun klişelerinden, sahtekarlığından sıkılmış, birileriyle gerçek anlamda konuşmanın hasretini çeken Jerry'nin öğleden sonra parkta tanışmaları ve bunun sonucunda da aralarındaki ilişkinin nasıl şekillendiğini temsil ediyor.

Çalışmak için bu oyunu seçtiğim andan itibaren role hazırlanma sürecimin gelişim aşamalarını dramaturjik çalışma, karakter analizleri ve uygulama çalışması olarak sıralayabilirim.

1. BÖLÜM: DRAMATURJİ ÇALIŞMASI

1.1. Yazarın Hayatı ve Tiyatro Anlayışı

Ahmet Beşe'nin *Amerikan Tiyatrosunda Aile ve Başarı Düşü* adlı kitabında Edward Albee'nin hayatı ve tiyatro anlayışı ile şu bilgiler yer alıyor.

“12 Mart 1928’de Washington,D.C’de doğan Edward Franklin Albee henüz (iki haftalık) bebeklik döneminde Reed ve Frances Albee çifti tarafından evlatlık alınır. Edward Albee hem evlatlık konumundan hem de bu ailede Reed Albee’nin babası ve Francis Albee’nin annesinden önemli ölçüde etkilenir.Örneğin kendisine Reed Albee’nin babasının adı verilen Edward Albee’nin tiyatro ile ilk tanışması, adını aldığı büyükbabasının sahip olduğu gezici vodvil tiyatrosu ile gerçekleşir.Genç Albee bu tiyatrodan etkilenerek henüz 12 yaşında Aliqueen (1940) adlı kaba güldürü türünde bir oyunla yazarlık deneyimine adım atar. Albee’nin sıkı yakınlık duyduğu anneannesi Bayan Cotter’in yazar üzerinde etkisi ise, ilk yapıtlarından olan The Sandbox (1959)’ı kendisine adamasıyla dikkat çeker. Bu etki özellikle ilk dönem yapıtlarında “Grandma” motifi ile sıkça karşımıza çıkar.

Varlıklı bir aile olan Albee’lerin, ülkenin değişik bölgelerinde yürüttükleri iş kollarını denetlemelerinden ve kısmen de genç Albee’nin katı okul disiplinine uyum sağlayamamasından dolayı Edward Albee, ilk ve orta öğretim yıllarını

farklı okullarda geçirir. Rye Count Day School ve Lawrenceville School'dan sonra Forge Military Akademisi'ne kayıt olan Albee, askeri eğitim disiplinine yatkın olmadığı için buradan da ayrılarak Choate School'dan mezun olur. Choate'de şiir, kısa öykü denemeleriyle yazar olmayı benimseyen Albee,tek perdelik Schism adlı melodram türünde ilk oyununu da bu okul dergisinde yayınlır.Daha sonra iki yıl (1946-47) sürdürdüğü Trinity College'deki eğitimini yarıda bırakarak okuldan ayrılır ve 1948'de ailesinin karşı çıkmasına karşın yaşamını oyun yazarlığı yönünde sürdürmek üzere New York'da deneysel tiyatroların merkezi olan Greenwich Village'e taşınır.Albee burada kendisine ilk büyük başarıyı kazandıran oyunu The Zoo Story (1958)'nin sahnelenmesine dek bir yandan (işçilik,garsonluk,kitap satıcılığı,radyo programcılığı gibi) değişik işlerde çalışarak geçimini sağlar,öte yandan tiyatro sanatçıları ve entelektüeller arasında çevre ve deneyim kazanır.

The Zoo Story ilk kez Batı Berlin'deki Schiller Tiyatrosunda, Samuel Beckett'in Krapp's Last Tape adlı oyunuyla aynı dönemde ve aynı sahnede seyirciye sunulur. Alman tiyatro izleyicisinin ilgisini çeken ve beğenisini toplayan oyun, kısa sürede yankı bularak ülkenin değişik kentlerinde sahnelenir.Bu oyun Amerika'da da etkili olur ve oyun 1960 yılında Provincetown Playhouse tarafından Greenwich Willage'da sahneye koyulur. Oyun aynı yıl Vernon Rice Memorial Ödülü kazanır ve Albee'nin günümüze dek gelen başarısının çıkış noktasını oluşturur. The Zoo Story ile tiyatro arenasında önemli bir çıkış yapan Albee'nin ilk yapıtları; The Death of Bessie Smith (1959), The American Dream (1960) Who's Afraid of Virginia Woolf? sayılabilir. 1962 yılında Tony Ödülü ve Drama Eleştirmenleri Ödülü kazanan Who's Afraid of Virginia Woolf?Albee'nin

baş yapıtı olarak kabul edilir. Tiyatro dünyasında yankı uyandıran oyun, yazara Amerikan tiyatrosunda O'Neill, Williams ve Miller'la birlikte en başarılı oyun yazarı olarak anılma ünvanını haklı olarak kazandırır.Albee'nin Türkiye'de de tiyatro izleyicisinin yakından tanıdığı oyunu Who's Afraid of Virginia Woolf?'dur. 1960'lı yıllara damgasını vuran bu oyunu The Ballad of The Sad Cafe

(1963), Tiny Alice (1964), Pulitzer Ödülü kazanan A Delicate Balance (1966) ve Box and Quatations from Chairman Mao Tse-Tung (1968) takip eder.

Albee, 1960'lı yıllardan itibaren Amerikan tiyatrosunun en başarılı belli başlı birkaç adından biri olmasının yanı sıra en üretken oyun yazarları arasında olma başarısını da sürdürmektedir.Yazarın 1970'li yıllarda sahnelediği oyunları, All Over (1971), ikinci Pulitzer Ödülü kazanan oyunu Seascape (1974), Listening (1975), Counting The Ways (1976), The Lady from Dubuque (1978) hr ne kadar 1960'lı yıllarda uyandırdığı yankıya ulaşamasa da Amerikan tiyatrosundaki başarılı yerini pekiştirir. Albee, 1980'li yıllardan beri üretken oyun yazarlığı kariyerini aralıksız olarak günümüze taşıma başarısını sürdürür.Bu dönem oyunları arasında başlıca yapıtları; Finding the Sun (1983), Marrige Play (1987), üçüncü Pulitzer Ödüllü oyunu Three Tall Woman (1991), Fragments (1993), The Lorca Plays (1995), The Play about The Baby (2001), The Goat-or-Who is Sylvia? (2002), Occupant (2002), Peter and Jerry (2004)'dir. Edward Albee günümüzde de kendisinden ve yapıtlarından en çok söz ettiren,yaşayan en önemli oyun yazarları arasında erini korumaktadır.Sayısız ödülün yanı sıra yazarın 2005'te aldığı Yaşam Boyu Özel Tony Ödülü bunun yalnızca küçük bir kanıtı sayılabilir.Albee,etkin olarak oyun yazarlığı,yönetmenlik üniversite ve

kolejlerde tiyatro eğitmenliği ve verdiği seminer ve konferanslarla başarılı kariyerini sürdürmektedir.¹

Yazarın Tiyatro Anlayışı

Ahmet Beşe *Amerikan Tiyatrosunda Aile ve Başarı Düşü* isimli kitabında Edward Albee'nin yapıtları hakkında şunları söylüyor:

Edward Albee'nin yapıtları ilk sahnelendiğinde izleksel açıdan olduğu kadar teknik olarak da Amerika'da çok tartışılan ve çeşitli biçimlerde yorumlanan yapıtlardır. Bunun en önemli nedeni; oyunların gerçeği yansıtma biçimi ve dramatik yapı bakımından Amerikan Tiyatro Sahnesini bir takım değişimlere taşımıştır. Hem Amerika'da insan ilişkilerini hem de tiyatronun teknik yapısını kendi görüş açısıyla değerlendiren Albee, Christopher Bigsby'nin de belirttiği gibi başlangıçta bir çok eleştirmen tarafından yanlış anlaşılmış ve yanlış yorumlanmıştır. Örneğin bazı eleştirmenler Albee'yi "absürd tiyatro" geleneği bağlamında yererlerken, bazıları da bu akımın bütüncül temsilcisi olduğunu iddia ederler."² Edward Albee'nin yazım biçimi ile ilgili ise Ahmet Beşe şöyle devam ediyor: " Albee genelde "absürd tiyatro" akımının yazım biçimi ve tiyatral tekniklerinden yararlanır. Örneğin Albee, yapıtlarında dil unsurunu insanlar arası iletişim sağlama işlevinden ve anlamından yoksun, klişeleşmiş yapay bir oldu durumuna indirger. Bu bağlamda Albee "absürd tiyatro" nun sahneleme tekniğini kullanır. Ancak yazar her ne kadar yazım biçimi ve

---

¹ Beşe, Ahmet, *Amerikan Tiyatrosunda Aile ve Başarı düşü*, Deki Basım Yayım, Ankara, (2007), s. 20-21-22

² a. g. e. s.14

tekniklerden faydalanıyor ise de bu akımın Ionesco ve Beckett ekolünde bir temsilcisi sayılmaz. Albee için anlamsızlık, (Kafka, Sartre ve Eslin gibi yazarların iddia ettikleri gibi) “insan durumundan değil, insanın içinde bulunduğu duruma karşı takındığı tutumdan kaynaklanır.”³ Bu anlamda değerlendirildiğinde Edward Albee’nin oyunlarında absürdlük konusunda diğer yazarlara göre bir bakış farklılığı vardır diyebiliriz.

Ahmet Beşe *Amerikan Tiyatrosunda Aile ve Başarı Düşü* isimli kitabında Edward Albee’nin yapıtlarında anlatmak istediği şeyler ile ilgili ise şunları söylüyor:

Edward Albee, kişinin iki yüzlülük, barbarlık ve sahtekarlık gibi yapay değerlerle dolu anlamsız yaşamını görmezlikten gelerek düşüncesizce yaşadığı iç rahatlığını, mükemmel anlatımı ve dil oyunları ile seyirciye yansıtırken “insancıl değerler”den söz eder. Aslında yazar, modern yaşam içinde insanın; varlığının ve durumunun gerçek doğasıyla bütünleşmesi yerine kişinin kendinden kaçışı ve insanlıktan çıkma tercihini, hem cesaretsizlik hem de anlamsızlık olarak bulur. Yazar için kişinin kendi durumunu anlayarak, içinde yaşadığı toplumsal gerçeklerle yüzleşmesi ve (The Zoo Story’de Jerry örneği gibi) bu yönde çaba göstermesi, göreneksel değerleri kabul etmekten ya da toplumsal sınıflandırmalardan çok daha önemlidir.”⁴

Özetle, Edward Albee’nin derdi; toplumsal olarak yaşanan sıkıntıların, aslında bireyler üzerinden hareketle yola çıkılarak aşılabileceğini anlatma isteği olarak tanımlanabilir.

---

³ a. g. e. s.14

⁴ a. g. e. s.81

1.2. Oyunun Konusu

Hayvanat Bahçesi Masalı adlı oyun, her pazar öğleden sonra, insanlardan uzak kalıp kitabını okumak için Central Park'a giden ve özellikle parkın ıssız bir köşesini seçerek her defasında aynı banka oturan Peter ile, içinde bulunduğu toplumun kurallarına ayak uyduramayan, etrafında gördüklerini sorgulama arzusunda olan, toplumun bir şekilde dışında kalmış Jerry'nin arasında gelişir.

Jerry Peter ile bir konuşma başlatma çabasıdadır. Genelde insanlarla pek konuşmayan Jerry, Peter'ı bir şekilde avucunun içine alarak kendisiyle konuşmasını sağlar. Bunu yaparken de onun dikkatini çekebilecek konulardan bahseder ve kalkıp gitmemesi için elinden gelen her şeyi yapar. Aralarında bir ilişkinin başlamasıyla beraber Jerry Peter'ın, çalıştığı işle, aile hayatıyla ve bunun sonucunda da nasıl bir insan olduğuyla ilgili bilgiler edinmiş olur. Sonrasında ise Jerry, kendi geçmişini ve yaşadığı yeri anlatarak Peter'a kendisiyle ilgili bilgiler verir. Karşılıklı olarak birbirleri hakkında az çok fikir sahibi olmaya başladıkları bir anda Jerry, Peter'a "Jerry ile köpeğin öyküsü" adını verdiği, oturduğu pansiyondaki ev sahibi kadının köpeği ile olan, oyunun belirli bir kısmını kaplayan öyküyü anlatır. Bu öyküyü anlatmasının nedeni, insanlarla kuramadığı ilişkiyi belki de bir köpekle kurabileceği fikrine sahip olmasıdır.

Jerry, köpekle olan öyküsünü anlattıktan sonra Peter'a hayvanat bahçesinde neler olduğunu anlatacağını söyler. Orada olanları anlatmaya başladığında ise Peter'ı devamlı olarak, fiziksel bir şekilde taciz ederek oturdukları banktan kalkmasını ister. Peter ise bir yandan olanlara anlam veremez, bir yandan da belki de en çok sevdiği şey olan bankını koruma isteğiyle Jerry'e karşı koyar. Peter'ın sabrının taşmasıyla beraber, Jerry

amacına ulaşır ve Peter Jerry ile kavga etmeyi kabul eder. Jerry bir bıçak çıkartır ve bıçağı Peter'ın önüne atar. Bu şekilde dövüşün adil olacağını söyler. Peter ise ilk başta bıçağı alma konusunda dirense de, sinirlerinin de bozulmasıyla beraber bıçağı alır. Jerry, oyunun sonunda önceden planladığını itiraf ettiği kendisini öldürtme eylemine çok yaklaşmıştır. Kendisini Peter'ın elindeki bıçağın üzerine bırakır ve üstün isteğine ulaşmış olur.

1.3. Oyunun Türü

Albee'nin oyunları genelde absürd tiyatro ile ilişkilendirilir. Aslında gerçekçi, klasik türdeki bir oyun gibi bakıldığında *Hayvanat Bahçesi Masalı* oyununun absürd bir sergileniş dışındaki sergileme biçimlerine de uyabileceğini düşünmek gerekir. Bu, daha çok oyunun hangi türde yazıldığı ve ne şekilde sahneleneceği ile ilgili bir konudur. Sevda Şener *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi* adlı kitabında absürd tiyatro ile ilgili şunları söylüyor:

Absürd tiyatronun amacı, dünyanın uyumsuz olduğunu, toplumda insanca bir düzen kurulamadığını, bireye usunun değil, ilkel güdülerinin egemen olduğunu göstermek, böylece insanın kendini yapıntı düzenlemelerle avutmaktan vazgeçip saçmanın bilincine ermesini sağlamaktır. Tiyatroda oyunla paylaştığı kısa yaşantı sürecinde kendi gerçeği ile yüz yüze gelen insan yaşamın gerçek anlamı

*üzerinde düşünmeye başlayacaktır. Bu durum, insanın uyumsuzluğu görmezden gelmeyi bırakıp saçmayı yasallaştırmasını sağlayacaktır.*⁵

Sevda Şener'in Absürd Tiyatro ile ilgili söyledikleri içinde, toplumla insan arasındaki ilişki ve toplumda insanca bir düzen kurulamadığı gerçeği, *Hayvanat Bahçesi Masalı* oyununda anlatılan en temel sorundur. Genelde olumsuz bir bakış açısına sahip olan absürd tiyatronun bu oyundaki izdüşümü; Jerry karakterinin, etrafındaki sosyal farklılıklara ve toplum içinde insanların birbiriyle iletişim kuramaması gibi nedenlere dayanarak doğru yol olarak ölümü tercih etmesi ve yaşadığı saçmalıkları kabullenme durumu ile gösterilebilir.

Oyunun türünün, ben ve rol arkadaşımda yarattığı düşünce ise şu oldu: Jerry'nin anlattığı şeylerin çok absürd durduğu gözle görülmektedir. Bu yüzden Jerry'yi canlandıracak oyuncunun, mümkün olduğunca ağzından çıkanlara inanması ve bu cümleleri kurarken de belirli bir doğallıkla oynaması gerekiyor. Zaten absürd olan bir şeye, oyunculukta ortaya çıkacak olan absürlük de eklenirse, ortaya ne olduğu anlaşılmayan bir şey çıkacaktır. Ben ve rol arkadaşım Ahmet Varlı da bunun bilincinde olarak davranmaya ve sahne üstünde yaşayacağımız anları, Stanislavski'nin dediği gibi, seyircinin inanmasını sağlayabilecek dozdaki bir gerçeklikte yaşamaya karar verdik.

1.4. Metin Çözümlemesi

Edward Albee'nin "*Hayvanat Bahçesi Masalı*" adlı oyununda, toplumun dışında kalan ve insanlarla iletişiminde sorunlar olan Jerry'nin, güneşli bir Pazar öğleden

---

⁵ Şener, Sevda, *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, (1998), s.299

sonrasında, hayvanat bahçesinden Central Park'a gelmesiyle beraber, her Pazar aynı bankta oturmayı tercih eden Peter'la iletişim kurmaya çalışması ve bunu başarmasıyla beraber de aralarındaki ilişkinin zamanla farklılaşması söz konusudur. Oyunun en başında Jerry, Peter'ın yanına gelerek ısrarla bir konuşma başlatmak ister.

JERRY: *Hayvanat bahçesinden geliyorum.(Peter onu farketmez) Hayvanat bahçesinden geliyorum dedim. BAYIM HAYVANAT BAHÇESİNDEN GELİYORUM DEDİM.*

PETER: *Hu?.. Ne?....Özür dilerim, benimle mi konuşuyordunuz?*⁶

Metnin henüz başında yer alan bu diyalogda görüldüğü üzere, Jerry ısrarla Peter ile bir iletişim kurma çabasındadır. Belirli bir yere kadar sadece Jerry'nin Peter'a bir şeyler söylediğini, Peter'ın da ardı ardına duyduğu cümlelere karşı,huzuru kaçmış bir şekilde kendisini biraz kasarak verdiği cevapları görürüz. Fakat konuşmalarının bir yerinde Peter ilk defa Jerry'ye bir soru sorar.

JERRY: *Parkın batı yakasını pek sevmem de.*

PETER: *Öyle mi? (Bıkkın ama yine de ilgili bir tonla)*

*Niye?*⁷

---

⁶ Albee,Edward, *Absürd Tiyatro, Derleyen:Hamit Çalışkan,Çeviren: Sevda Çalışkan, İmge Kitabevi, Ankara, (1995) s.157*

⁷ a. g. e. s.158

Peter'in Jerry'e bir soru sorması, Jerry için büyük bir önem taşır,ki bu sorunun gelmesinden de cesaret alarak, Peter'a konuşmalarının bir sakıncası olup olmadığını sorar. Peter, konuşmalarının bir sakıncası olmadığını söylese de hala huzursuzluğundan hiçbir şey kaybetmemiştir. Jerry'nin aklında yakın gelecekle ilgili gerçekleşmesinden emin olduğunu düşündüğü bir olay vardır. Konuşmalarının arasında bundan şöyle bahseder:

JERRY: *Yarın sabah gazetelerde okursun, tabi eğer bu gece televizyonda görmezsen. Televizyonun var, öyle değil mi?*

PETER: *Elbette. İki televizyonumuz var. Biri çocuklar için.⁸*

Jerry'nin, Peter'a neden böyle bir şey söylediğini oyunun sonuna doğru anlarız. Bu konuşmadan sonra, Jerry ile Peter arasında bir iletişim kurulmaya başlar. Peter artık, Jerry'nin sorduğu sorulara düşünmeden cevaplar vermeye başlar ve tedirginliği kaybolmasa da, Jerry'nin onun yanına ilk geldiği andaki sıkıntısından biraz daha sıyrılmış durumdadır. Peter'ı her defasında başka bir kavram üzerinden konuşmanın içine dahil etmek isteyen Jerry, zamanla amacına ulaşır. Peter'ın evli bir adam olduğunu ve karısıyla, kızlarıyla, kedileriyle ve papağanlarıyla yaşadığını söylemesiyle başlayan konuşma, aralarında ufak da olsa bir samimiyet kurulduğunu bize gösterse de, Peter'ın aile hayatı hakkında bilgiler verdiği anların akabinde Jerry'nin söylediği bir cümle ile tekrar bir iletişim kopukluğuyla sonuçlanır. Jerry, kendi içinde bazen düşüncelere dalarak, içinde bulunduğu zamandan anlık kopmalar yaşar.

---

⁸ a. g. e. s.159

PETER: *Niyetim şey değildi.ama sen doğru dürüst konuşmuyorsun ki insanla;soru sorup duruyorsun.E ben de normal olarak..şey, çekingen davranıyorum.Niye başımda dikilip duruyorsun?*

JERRY: *Birazdan turalamaya başlayacağım, sonra da otururum.(Aklına bir şey gelmiş gibi) **Yüzünün alacağı şekli merak ediyorum.***⁹

Jerry'nin bir anda böyle bir şey söylemesi, Peter'in içinde bulunduğu durumdan kopmasına neden olur. Peter yüzünün alacağı şeklin, biraz sonra duyacağı hayvanat bahçesinde olanlar ile ilgili olduğunu düşünür. Karşılıklı olarak konuşmanın biraz durgun bir hale geldiği anda, Jerry tekrar bir soru yöneltir.

JERRY: *Pekala. En sevdiğin yazarlar kimler senin? Baudelaire ve J.P. Marquand mı?*

PETER: *(İlgisiz) Şey,ben birçok yazarı severim. Oldukça değişik zevklerim vardır diyebilirim.O söylediğin ikisi her biri kendi tarzlarında iyi yazarlardır. (Canlanarak) Elbette Baudelaire diğeriyle kıyaslanamayacak kadar yii bir yazardır ancak...eee....Marquand'ın da....eee...ulusal şeyimizde belli bir yeri..*

JERRY: *Boşver.*¹⁰

---

⁹ a. g. e. s.161

Aslında bu soru, Peter'in çok ilgili bir şekilde cevap vermesine neden olamaz ama bir yandan da Peter'in ilgi alanı ile alakalı olduğu için, Peter bir şekilde Jerry'in ağına düşer ve boş bulunarak kendini tekrar başka bir konu başlığının altında konuşurken bulur. Metnin belirli yerlerinde Jerry'nin birbirinden alakasız sorular sorarak, değişik konularda Peter'ı konuşturmaya zorladığını görürüz. Peter ne zaman konuşsa, aralarındaki iletişimin daha da sürekli ve samimimi bir hal aldığı düşünün Jerry, onu hem oturduğu banktan kaçırmak istemez, hem de kalmasını sağlayabilmek için elinden geleni yapar.

Metnin belirli bir yerine kadar, genel olarak sadece Jerry'nin sorduğu sorulara ve Peter'in verdiği cevaplara tanık oluruz. Bu sayede Peter hakkında daha çok bilgi edinilmiş olunur. Halbuki an gelir ve Peter Jerry'nin söylediği bir cümle biter bitmez çok istekli ve meraklı bir şekilde Jerry'ye bir soru sorar. Peter bu soruyu, kendini daha güvende hissetmesini sağlayabilecek bir cevap duyma isteğiyle sorar.

***JERRY:** Bugün hayvanat bahçesine gitmeden önce ne yaptım biliyor musun? Washington meydanından başlayıp Beşinci Caddeyi boylu boyunca yürüdüm.*

***PETER:** A, Village'de oturuyorsun o zaman! (Bu Peter için birçok şeyin açıklaması gibidir)¹¹*

---

¹⁰ a. g. e. s.162

¹¹ a. g. e. s.162

Peter’ın burada tek duymak istediği Jerry’in Village’de oturduğunu söylemesidir. Jerry orada oturduğunu söylediği anda Peter’in içine su serpilecektir. Peter’ın Jerry’nin oturduğu muhiti öğrenmesi, onun Village’de oturan bir insan olarak aslında çok da varhoş ve alt sınıftan biri olmadığını göstergesi olacaktır. Bu sayede, konuşmanın başından beri kendini çok rahat hissetmeyen Peter, sosyal ve ekonomik açıdan kendisinden daha alt sınıfta olan biriyle konuşmakta olmadığını öğrenerek, bunun rahatlığına ve güvenine kavuşacaktır. Fakat Peter istediği cevabı alamaz.

***JERRY:** Yo,hayır. Beşinci Caddeden hayvanat bahçesine kadar yürüyebileyim diye metroyla önce Village’e gittim. İnsanın yapmak zorunda kaldığı şeylerden biri bu da. Bazen kısa bir mesafeyi doğru yoldan gitmek için yolunu uzatmak zorunda kalırsın.*

***PETER:** (Bozularak) Ya. **Ben de Village’de oturduğunu sanmıştım.**¹²*

Peter’ın bu sorusunun üzerine Jerry, dört katlı kahverengi taş bir bina olan oturduğu pansiyonu anlatır. Jerry’nin anlattıklarından pek hoşlanmayan Peter, Jerry’e neden böyle bir yerde oturmayı tercih ettiğini sorduğunda Jerry’den “Bilmiyorum” cevabını alır.

Jerry’e göre Peter’ın sahip olduğu şeyler (bir eş,iki kız, kediler ve papağanlar) kendisinin sahip olduğu şeylere (tuvalet malzemeleri,birkaç giysi,bir ocak,bir konserve açacağı,porno oyun kağıtları,iki boş çerçeve...) tercih edeceği şeyler değildir. Oyunun

---

¹² a. g. e. s. 162

bu kısmında Jerry bu durumu açıkça söyler.Peter Jerry'nin kaldığı yerin çok hoş olmadığını söylediğinde Jerry'den şu yanıtı alır:

***JERRY:** Eh tabi... doğu yakasındaki dairelere benzemez.*

Ama öte yandan benim de bir karım, iki kızım, iki kedim ve iki papağanım yok. Benim sahip olduğum şeyler tuvalaet malzemeleri, birkaç giysi, aslında bulundurmamam gereken bir ocak...¹³

Jerry'nin sahip olduğu şeyleri saymasından sonra Peter'ın dikkatini “iki boş çerçeve” çeker. Jerry bu çerçevelere resmini koyabileceği kimsenin olmadığını belirtir.Peter bunun üzerine Jerry'e annesi,babası yada bir kız arkadaşı olup olmadığını sorar.İşte bu noktada Jerry'in geçmişiyle ilgili bir çok bilgi açığa çıkar. Çocuk yaşta kaybettiği annesinin ve babasının ölümlerinden bahseder. Onları da kaybettikten sonra teyzesinin yanına taşındığını söyler. Sonra teyzesinin de kendisine göre bir eşek şakası gibi öldüğünü ekler. Jerry'nin sorunlu bir çocukluk dönemi geçirdiğini kolayca anlayabildiğimiz bir sürü bilgi, Peter'a anlattığı şeylerin içindedir. Örneğin, annesinin alkolle çok fazla bağının bulunması gibi durumlar, Jerry'yi doğrudan etkileyebilecek şeyler olduğu için, Peter'a kendi geçmişiyle ilgili anlattıklarını, “Jerry karakterini inceleme” bölümünde irdelemek üzere şimdilik yüzeysel bir şekilde geçiyorum.

Peter, Jerry'nin zorluklarla dolu bir geçmişe sahip olduğunu öğrenip, Jerry'nin teyzesinin hayatını nasıl kaybettiğini duyduğu anda güdüsel bir şekilde “*Vah, vah vah*”

---

¹³ a. g. e. s. 163

der. Peter'ın Jerry'nin durumuna üzüldüğünü belirten bu nidalara, Jerry aynı doğrultuda cevap vermez. Çünkü artık geçmişte olanlar onda herhangi bir duygu uyandırmamaktadır.

PETER: *Vah vah; vah vah*

JERRY: *Vah mı? Neye vah? Neyse, bütün bunlar uzun zaman önce oldu ve şu anda bu olanlar hakkında hiçbir duygum yok. Belki artık anacığımın babacığımın neden çerçevesiz olduğunu anlamışsındır. Senin adın ne?*

PETER: *Adım Peter.*

JERRY: *Sormayı unutmuşum. Ben de Jerry.*

PETER: *(Belli belirsiz gergin bir gülüşle) Selam Jerry.¹⁴*

Jerry parka gelip Peter'la konuşmaya başladığı andan itibaren, metnin bu kısmına kadar ikisi de birbirinin adını bilmiyordur. Jerry'nin Peter'ın adını sorması, aralarındaki ilişkinin artık resmen karşılıklı bir konuşmaya dönüştüğünü gösterir. Metnin başlarında Jerry'nin anlattıklarına ve sorduklarına genelde net ve kısa cevaplar vermeye çalışan Peter, artık karşısında duran insanla resmi olarak tanışmıştır ama bu tanışmadan duyduğu memnuniyetin büyük olduğu söylenemez.

Jerry bu tanışmadan sonra Peter'a, sahip olduğu iki boş çerçeveye bir kız resmi koymanın ne gibi bir anlamı olabileceğini sorar. Ailesiyle ilgili anlattıkları çerçevelerde neden annesinin yada babasının resmi olmadığını açıklamıştır. Bir sevgilinin resmini koyma ihtimali üzerinde dururken ise, güzel hanımlarla asla bir kereden fazla

---

¹⁴ a. g. e. s. 165

görüşmediğini söyler. Bu durum Jerry'e çok hüzünlü bir durum olarak gelir. Bunun yanı sıra hayatında hiçbir zaman bir kereden fazla seks yapmadığını söyleyen Jerry, on beş yaşındayken on bir gün boyunca park bekçisinin oğluyla eşcinsel bir ilişki yaşadığını hatırlar ve bu durumu Peter'a söyledikten sonra, bunun başka bir hikaye olduğunu asıl konularının bu olmadığını söyleme gereği duyar.

Jerry'nin küçük ve güzel bayanları hatırlamasıyla beraber asıl konularına geri dönerler. Jerry, bu bayanları yalnızca bir saatliğine sevdiğini söylediği anda Peter ona nasihat verme edasıyla bir cümleye başlayınca Jerry'den hiç beklemediği bir tepki alır.

***JERRY:** .....Neyse bu başka bir hikaye. Nerde kalmıştık? Ha, küçük bayanlar. Severim onları, gerçekten severim. Bir saatliğine.*

***PETER:** Eh, apaçık anlaşılıyor ki....*

***JERRY:** Hey! Bana evlenip papağan beslememi mi salık vereceksin?¹⁵*

Peter beklemediği bu tepki karşısında sinirine hakim olamaz ve oyun boyunca ilk defa Jerry'e karşı bu kadar sert bir tavırla konuşur. Jerry ise Peter'ı elinden kaçırmak istemediği için biraz önceki tepkisinden dolayı özür dileyerek onu sakinleştirmek ister. Çünkü sakinleşmediği takdirde Peter'ın Jerry ile konuşmayı kesme ihtimali yüksek olacaktır. Bu yüzden Jerry aniden geri adım atar ve Peter'ın kızgınlığının geçmesini ister.

---

¹⁵ a. g. e. s.166

PETER: (O da kızarak) *Papağanları unut! Evlenmek istemiyorsan da evlenme. Beni zerre kadar ilgilendirmiyor. Bir kere bu konuşmayı başlatan ben deği...*

JERRY: *Tamam, tamam. Özür dilerim. Oldu mu? Kızgınlığın geçti mi?*

PETER: (Gülerek) *Yo, kızgın filan değilim.*¹⁶

Peter'ın Jerry'ye çerçeveleri sorması Jerry'nin ilgisini çekmiştir. Aslında onun beklediği Peter'ın porno oyun kağıtları ile ilgili bir şeyler sormasıdır. Jerry beklediğinin dışında bir soruyla karşılaştığını Peter'a söylediğinde Peter bu konu üzerinde çok fazla durmak istemez. O kağıtları bildiğinden bahsetmekle yetinir. Jerry ise porno oyun kağıtları hakkında Peter'a bazı şeyler söyler. Jerry'nin asıl amacı Peter'ın bu kağıtlara zamanında çok önem verdiğini ve evlenmeden önce de atmak zorunda kaldığını hatırlatmak olmamasına rağmen, Peter ısrarla bu konuyu geçiştirmek ister. Çünkü ona göre, evlendikten sonra bu tür kağıtlara hiçbir şekilde ihtiyacı kalmamıştır. Jerry'nin asıl amacı bu kağıtlara küçükken verilen değerle büyüyünce verilen değer arasındaki farkı göstermektir.

Porno oyun kağıtları ile ilgili konuşmalar Jerry ile Peter'dan daha çok salt olarak iki erkeğin konuşmalarına benzemektedir. Küçüklükten beri herkesin bilgi ve deneyiminin olduğu porno oyun kağıtları hakkında konuşmaları Jerry'nin Peter'ı asıl anlatmak istediği şeye yaklaştırmak için bir köprü görevi görür. Peter artık Jerry'i gerçek anlamda dinlemeye başlamıştır. Daha önceden olduğu gibi geçiştirici cevaplar verip

---

¹⁶ a. g. e. s.166

kendisini çok huzursuz hissetmesinin aksine şimdi Jerry'nin söylediklerini anlamaya çalışır.

JERRY: .....Küçük bir çocukken bu kağıtları gerçek deneyimlerin yerine geçsin diye kullanırsın. Büyüyünce de gerçek deneyimlerini fantezilerin yerine. **Ama sanırım sen hayvanat bahçesinde olanları duymak istersin.**

PETER: (Heyecanla) A, evet; hayvanat bahçesi. (Kendini toplar)
Yani... eğer sen...

JERRY: Sana oraya neden gittiğimi anlatayım...**daha doğrusu bir şeyler anlatayım işte.** Kaldığım pansiyonun dördüncü katından söz etmiştim.¹⁷

Jerry'nin yukarıda söylediği “*daha doğrusu bir şeyler anlatayım işte*” cümlesi çok büyük önem taşır. Jerry kaldığı pansiyonu ve devamında da “köpek ve ev sahibi kadın”ı anlatmaya geçmeden önce bunu söylerken, karşısındakinin onu ne olursa olsun dinleyebileceği ve bu sayede iletişim kurabileceği bir ortamın özlemini duyar. Anlamak ve anlaşılacak için her şeyin hazır olduğu bir ortamı sağlamışken, her ne olursa olsun bir şeyler anlatma isteği duyar. Bu cümle bize Jerry'in içinde bulunduğu hayatla ilgili de bir bilgi verir. Böyle bir duruma verdiği tepkiler de karakterini oluşturan etkenler olduğundan dolayı Jerry karakterini incelerken bu konuya daha detaylı bir şekilde değineceğim.

---

¹⁷ a. g. e. s. 167

Jerry Peter'a asıl gelmek istediği konunun köpek ve ev sahibi kadın olduğunu söyler.. Metnin bu bölümünde ev sahibi kadın ile ilgili söylediği sözlerden, Jerry'nin ondan çok hoşlanmadığını açık bir şekilde anlatır. Ev sahibinin çirkin ve şişko oluşu gibi olumsuz yönlerinden bahseder.Kaldığı pansiyonun nasıl bir yer olduğunu,binada ikamet eden diğer insanlar hakkında bildiği şeyleri ve onlar hakkındaki düşüncelerini söyledikçe, Peter'ın gözünde tüm pansiyon ve özellikle ev sahibi kadın canlanmış olur.Jerry ilk önce ev sahibi kadın ile olan tuhaf ilişkisini anlatır. Ev sahibinin kendisine duyduğu cinsel istekten hiç hoşlanmayan Jerry, ondan kurtulmanın bir yolunu bulduğunu belirterek, çözüm yolunu anlatır. Ev sahibi kadınla ilgili konuşmasını tamamlayan Jerry, Peter'ı yavaş yavaş asıl derdine, yani köpekle ilgili anlatacaklarına çekmeye başlar.

JERRY: .....Neyse benim sana asıl anlatmaya çalıştığım şey köpek. Şimdi anlatıyorum.

PETER: (Gergin) Ha, evet; Köpek.

JERRY: *Sakin bir yere gitme. Gitmeyi düşünmüyorsun değil mi?*

PETER: *Aaa.. hayır, sanmıyorum.*¹⁸

Jerry köpekle ilgili olan hikayesine geçmeden önce Peter'a, onu kimsenin orada zorla tutmadığını, isterse gidebileceğini hatırlatır ama Peter kalmayı tercih eder.Jerry'nin Peter'a “*Sakin bir yere gitme. Gitmeyi düşünmüyorsun değil mi?*” diye sorması Jerry'nin Peter'ın gitme ihtimalini bile aklına getirmek istemeyişini apaçık

---

¹⁸ a. g. e. s.168

gösterir. Çünkü Jerry kendisi için en önemli olan hikayeyi anlatmak üzeredir. Biriyle iletişim kurabilmişken, Peter'ı bulmuşken onu kaçırmayı hiç istemiyordur.

Peter'ın tedirgin bir şekilde de olsa kalmayı tercih edişi üzerine Jerry 'nin "*Jerry ile Köpeğin Öyküsü*" adını verdiği altı sayfalık tiradı başlar.

JERRY: TAMAM: (Büyük bir reklam panosundan okur gibi) JERRY İLE KÖĞEĞİN ÖYKÜSÜ! (Doğal ses tonuyla) Sana anlatacağım şey insanın bazen kısa bir mesafeyi doğru yoldan gitmek için yolunu uzatmak zorunda kalışı ile ilgili.¹⁹

Yukarıda da görüldüğü gibi Jerry anlatacağı öyküye başlarken törensel bir tavırla hareket eder. Önce konu başlığını altı çizili bir şekilde söyler, daha sonra da doğal ses tonuna dönerek öyküsünü anlatmaya başlar. Bu şekilde davranmasının nedeni Peter'ın dikkatinin hep üzerinde olmasını sağlamaktır. Birazdan anlatacağı şeyin çok büyük bir önem taşıdığına vurgu yaparak Peter'ın bu öyküyü can kulağı ile dinlemesini amaçlar.

Jerry'in köpek ile ilgili anlattıkları metnin altı sayfalık bir bölümünü teşkil ettiği için, bu tiradı çözümlerken, öyküyü belirli bölümlere ayırmak daha yararlı olacaktır.

Birinci bölümde; Jerry köpeğin özelliklerinden ve daha ilk karşılaşmalarından itibaren köpeğin sürekli kendisine saldırmasından bahseder. Daha sonra da bu olanlar üzerine bir karar verdiğini açıklar. Bu karar, önce onu sevgiyle alt etmek, bunda başarısız olursa onu öldürmektir.

İkinci bölümde; Jerry, köpeği sevgiyle alt etmek için, ertesi gün ona hamburger götürüşünü ve o sırada olanları anlatır.

---

¹⁹ a. g. e. s.169

Üçüncü bölümde; köpeğe bir hafta boyunca iyilik yapıp karşılığını göremeyen Jerry, onu öldürmeye karar verdiği zamanı ve bunun sonucunda da köpeğin hastalandığı haberini alışını anlatır.

Dördüncü bölümde; köpeğin hastalandığı haberini aldıktan sonra, köpeğin yaşamasını isteyişini anlatır.

Beşinci bölümde; köpeğin neden yaşamasını istediğini açıklayarak, bu öyküyü anlatma nedenini belirtir. Köpeklerle arasındaki ilişkinin, hayattaki birçok şey için bir başlangıç olabilme ihtimalinden bahseder.

Altıncı bölümde; bütün bu anlattıklarının ne uğruna olduğunu belirtir. Ve sonra da “Eğer bu kadar yanlış anlıyorsak sevgi diye bir sözcüğü neden yarattık ki.” diyerek öyküyü sonlandırır.

Jerry köpeklerle olan öyküsünü bitirdikten sonra tıpkı öyküye başlarken olduğu gibi yarattığı törensel havayı bozmadan “Jerry ile Köpeğin Öyküsü Son” der.

Metinde bu öykünün anlatıldığı bölüm, Jerry'nin derdini en iyi anladığımız bölümdür. Jerry, biriyle gerçek anlamda konuşmanın mutluluk verici bir şey olduğunu savunarak, hiç konuşulmasa da iletişim kurabilmenin peşinden gidilmesi gerektiğini savunur.

JERRY: Mesele şu ki.....mesele şu ki....(Burada Jerry çok gergindir)...mesele şu ki eğer insanlarla iletişim kuramıyorsan bir yerden başlamak zorundasın. HAYVANLARLA!

Anlamıyor musun? İnsan bir şeyle bir iletişim kurmak zorundadır.

İnsanlarla kuramıyorsa eğer. BİRŞEYLE.²⁰

Jerry'e göre insan yatakla da, halıyla da ve daha bir sürü şeyle de iletişim kurabilir. Bu, insanın yapmak zorunda olduğu bir şeydir. Jerry'nin tercihi ise bir köpek olmuştur. Jerry'nin bir köpekle başlamasının nedeni, bir gün insanlarla da istediği anlamda, gerçek anlamda iletişim kurabilme hayalidir. Jerry'nin anlattığı öykünün tam bu kısmında Jerry'nin üstün isteğinin ne olduğu açığa çıkmaya başlar. Jerry'nin üstün isteği anlamak ve karşılığında anlaşılmaq için bir başlangıç yapmaktır.

***JERRY:** Ve bir gün insanlarla. İnsanlar. Bir düşünceyle, bir kavramla. Şu zindanı andıran aşağılık dünyada tek ve basit bir fikri birisiyle paylaşmak için bir binanın girişindeki holden daha iyi bir yer olabilir mi? Ha? Bu bir BAŞLANGIÇ olabilirdi. Anlamak ve belki de anlaşılmaq için bir başlangıç yapmak...**bir anlayışı başlatmak için köpekten daha iyi bir şey düşünebiliyor musun?** Yalnızca bir köpek. Son derece mantıklı bir fikir gibi gelmişti bana.²¹*

Jerry, öyküsünü anlattıktan sonra Peter'ın vereceği ilk tepki çok büyük önem taşır. Çünkü Jerry bir nevi içini dökme ve boşaltma eylemi içinde olduğu için, Peter'ın duyduklarına vereceği tepki, Jerry ile Peter'ın ilişkisinin ne şekilde devam edeceğini belirler. Peter, Jerry'nin köpekle olan öyküsünü dinlerken huzursuz bir halde, öykünün

---

²⁰ a. g. e. s.174

²¹ a. g. e. s.175

sonlanacağı anı bekler. Çünkü Jerry'nin anlattığı şeyler, Peter'la da iletişime geçmek istediği sonucunu doğurabilir..Jerry ile köpeğin arasındaki iletişimin, Peter'ın günlük hayatında yaşadığı ilişkilerden daha farklı ve anormal bir iletişim şekli olduğunu düşünen Peter, kendini bu şekilde bir iletişimin içinde bulmak istemez. Jerry'nin anlattığı şeylerin kendisi için ne gibi bir anlam taşıması gerektiğini bilemez. Peter, duyduğu şeylere bir anlam veremediği sonucunu çıkartarak durumu geçiştirmeye çalışır.

PETER: (Uyuşmuş gibi) Ben...ben anlamıyorum.anladığımı sanmı....(ağlamaklı) Niye anlattın bana bütün bunları?

JERRY: Niye anlatmayayım?

PETER: ANLAMİYORUM.

JERRY: (Öfkeli bir fısıltıyla) Yalan söylüyorsun!

PETER: Hayır. Hayır. Söylemiyorum.

JERRY: (Yavaş yavaş) Anlatırken sana açıklamaya çalıştım. Yavaş yavaş anlattım; bütün bunların anlamı..

PETER: DAHA FAZLA DİNLEMENK İSTEMİYORUM.
Seni anlamıyorum,ev sahibini de onun köpeğini de..²²

Jerry, bir şekilde Peter'a ulaşmaya çalışır. Metnin bu bölümünde Jerry ile Köpeğin Öyküsü'nin son bulmasıyla beraber Peter tedirgin bir hal içine girer. Duyduklarını neden dinlemek zorunda olduğunu bilmiyordur. Jerry'nin anlattığı şeyler ona çok dokunmasına rağmen hala o bankta oturmaya devam eder. Fakat Jerry'nin

---

²² a. g. e. s.176

söylediği bir cümle sonrasında konunun oraya gelmesinden fırsat bularak, bu fırsatı değerlendirip artık eve gitmesi gerektiğini belirtir.

JERRY: *Yani ben beklediğin beyefendi değilim mi demek istiyorsun?*

PETER: *Hiç kimseyi beklemiyordum.*

JERRY: *Yo, ben de beklediğini sanmıyorum. Ama işte ben buradayım ve gitmiyorum.*

PETER: *Sen kalıyor olabilirsin ama ben hemen eve gitmek zorundayım.²³*

Jerry bu kısımda Peter'ın gitmesini istemediği için, gitmesine engel olabilmek amacıyla onu gıdıklamaya başlar. Peter güldükçe Jerry de ona devamlı olarak hayvanat bahçesinde ne olduğunu öğrenmek isteyip istemediğini sorar. Peter, kahkahalarının bitmesiyle beraber Jerry'den hayvanat bahçesinde ne olduğunu anlatmasını ister. Burada gözden kaçmaması gereken şey, Jerry'nin Peter'ın gitmesine engel olmak için onu gıdıklaması ve bunun sonucunda da hedefine ulaşmasıdır. Peter bir kez daha Jerry'nin ağına düşmüştür. Az önce eve gitmek için hazırlanan Peter, şimdi ise kendisini hayvanat bahçesinde olanları dinlemek üzere bulur. Jerry, hayvanat bahçesinde ne olduğunu anlatmaya başlar.

JERRY: *Şimdi sana hayvanat bahçesinde ne olduğunu anlatacağım; ama önce oraya neden gittiğimi anlatmam gerek.*

---

²³ a. g. e. s. 177

Hayvanat bahçesine insanların hayvanlarla, hayvanların birbirleriyle ve insanlarla nasıl bir arada olabildiklerini görmek için gittim. Gerçi bu pek iyi bir yol değildi, çünkü orada herkes parmaklıklarla birbirinden ayrılmış, hayvanlar birbirinden, insanlar da hayvanlardan. Ama eğer söz konusu olan bir hayvanat bahçesiye böyle olması gerekiyor. (Peter'ın kolunu dürter) Öteye git.²⁴

Jerry'nin bu sözleri, aslında yaşadığı hayatta herkesin parmaklıklarla birbirinden ayrıldığını açıklar. Hayvanat bahçesinde birbirinden ayrılan canlılar dışında, günlük hayatta da insanların fiziksel olmasa da psikolojik olarak parmaklıklarla birbirinden ayrıldığı düşüncesini ortaya koyar. Orada olanları anlatmaya başladıktan sonra, belirli yerlerde yukarıda da gördüğümüz gibi “Öteye git” diyerek, Peter'ın bankın diğer tarafına doğru biraz daha kaymasını ister.

JERRY: *Ve çok sıcak bir gün, bu yüzden etraf leş gibi kokmakta ve bütün baloncular ve dondurmacılar orada, ve bütün foklar bağırmakta ve bütün kuşlar haykırmakta. (Peter'ı daha sert dürter) Öteye git!²⁵*

Jerry'nin hayvanat bahçesinde gördüklerini anlatmaya devam ederken, sürekli olarak Peter'dan kaymasını istemesi, amacının başka bir şey olduğunun anlaşılmasına

---

²⁴ a. g. e. s. 178

²⁵ a. g. e. s. 178

neden olur. Peter ,Jerry'nin bankta rahatça oturabileceği büyük bir boşluk varken,neden periyodik olarak kendisinden yana kaymasını istediğine bir anlam veremez. Anlam veremediği bu davranışa daha fazla dayanma gücü kalmadığında ise, Jerry'e olan kibar tavrının dışına çıkar.

PETER: *(İyice sinirlenerek) Daha öteye gidemem.*

Kolumu dürtükleyip durmayı da kes. Neyin var senin?

JERRY: *Öyküyü dinlemek istiyor musun?*

PETER: *(Hayretler içinde) Pek emin değilim. Ama itilip kakılmaktan hoşlanmadığım kesin.*

JERRY: *(Peter'in koluna vurarak) Böyle mi?*

PETER: *Kes şunu. Neyin var senin?*

JERRY: *Ben deliyim, piç herif.*

PETER: *Hiç de komik değil.²⁶*

Jerry, Peter'ın belli aralıklarla kolunu dürterek onu sinirlendirmeye çalışır ve sonra da Peter'a "Ben deliyim, piç herif" diyerek beklenmedik bir açıklama yapar. Jerry'nin Peter'a sürekli "Öteye git" demesi normal bir davranış olmasa da, Peter Jerry'den böyle bir cümle beklemiyordur.Ya gerçekten ona saçma geldiği için, ya da böyle bir şeyin doğruluk payını zerre kadar düşünmek istemediği için "hiç de komik değil" diyerek tepkisini gösterir. Metnin bu kısmı büyük bir önem taşır. Nedeni ise, metnin bu kısmından sonra Jerry'nin Peter'a karşı olan tutumunun çok sert ve onun sınırını bozmaya yönelik olması ve bunun sonucunda da Peter'ın sabrının yavaş yavaş taşıyor olmasıdır. Jerry Peter'dan oturdukları banktan kalkıp diğer banka oturmasını

---

²⁶ a. g. e. s.179

ister. Peter ise bankı Jerry'e vermek istemez. Çünkü Peter her Pazar öğleden sonra o bankta oturuyordur ve evdeki hayatından uzaklaşarak parkın ücra köşesinde kendine ufak bir dünya kurmuştur Jerry'nin bu bankı almak istemesi, Peter'ın kendi kurduğu dünyaya bir nevi tecavüz olduğunu düşünmesine sebep olur. Jerry'nin Peter'a hakaret etmesi sonucunda Peter'ın siniri iyice bozulur ve ilk defa Jerry'e içini kusar.

PETER: *İnsan istediği her şeye sahip olmaz. Bunu bilmen gerekir; bu bir kuraldır; insan istediği şeylerin bazılarına sahip olur ama hepsine birden olamaz.*

JERRY: *(Gülerek) Embesil! Sen gerizekalsın!*

PETER: *Kes şunu!*

JERRY: *Sen bir bitkisin! Git yere yat.*

PETER: *(Sinirleri gerilmiş olarak) Şimdi sen beni dinle.*

Bütün öğleden sonra sana katlandım.²⁷

Metnin bu kısmında Peter'ın Jerry'e karşı ilk defa bir haykırıpta bulunduğunu görürüz. Bütün öğleden sonra Jerry'e katlanmak zorunda oluşunun siniriyle Jerry'i ilk gördüğü anda hissettiği şeyleri söylemeye başlar. Ona göre, Jerry parka geldiğinde birileriyle konuşma ihtiyacı varmış gibi görünmüştür. Peter Jerry'nin bu gereksinimine bir nevi karşılık vermek için onunla konuşmaya devam ettiğini öne sürer. Oyunun bu kısmında Jerry ile Peter, birbirine karşı olan iki insan gibi görünmeye başlar. Kısa zaman önce Peter'la arasında bir iletişim kurmaya çalışan Jerry, bu davranışının tam

---

²⁷ a. g. e. s.179-180

aksi yönünde davranmaktadır. Peter da doğal olarak içinde bulunduğu bu duruma karşı, daha önceki kibar ve beyefendi halinden sıyrılarak tepki vermeye başlar.

Jerry'nin isteği Peter'in sinirini gittikçe bozmak oldukça, Peter'in ise buna karşı isteği; oturduğu bankı daha çok sahiplenmek ve onu Jerry'e vermemektir. Peter Jerry'i bankından uzaklaştırma isteğiyle polis çağıracağını söyleyerek gözünü korkutmak ister. Jerry için polis çağırma eylemi çok komik bir davranıştır çünkü parkın bu ücra köşesinde polislerin bulunma ihtimali çok düşüktür. Peter Jerry'den banktan kalkmasını ister ve sınırlarını aşır bir hayvan gibi sadece güdülerıyla hareket etmeye başlar. Bu durumun karşısında. Jerry'nin rahat ve alaycı tavrı Peter'ı çok fazla sinirlendirir. Jerry bir kez daha Peter'ı sinirlendirme isteğiyle, ona ne kadar komik göründüğünü söyler ve bu sefer de amacına ulaşır.

***JERRY:** Şu anda ne kadar gülünç olduğunun farkında mısın?*

***PETER:** (Öfkesine ve benlik duygusuna yenik düşerek)
Hiç önemi yok. **KALK GİT BENİM BANKIMDAN!***

***JERRY:** Niye? Sen dünyada istediğin her şeye sahiptin; evini, aileni ve hayvanat bahçeni kendin anlattın bana. her şeyin var senin. Ve şimdi de bu bankı istiyorsun. İnsanlar böyle şeyler uğruna mı savaşırlar? Söyle bana Peter, bu bank, be demir ve tahta yığını senin onurun mu? Uğruna savaşaacağın tek şey bu mu? Bundan daha saçma bir şey düşünebiliyor musun?²⁸*

---

²⁸ a. g. e. s.181

Jerry yukarıda görülen birkaç cümlede Peter'dan yaşamında neler uğruna savaştığını bir düşünmesini ister. Oturduğu banka verdiği değerın neden sahip olduğu diğer şeylere verdiği değerden daha fazla olduğunu sorgulamasını ister. Jerry, Peter'ın hayatının sıradan olduğunu düşünüyordur. Hayatta uğruna savaşılabileceği bir çok şey varken, Peter'ın bu bank için kavga edebilecek olması Jerry'yi mutsuz eden bir şeydir. Jerry, aslında dışarılarda dolaşan binlerce insana sormak istediği şeyi Peter'ı muhatap olarak ona sormaktadır. Jerry'nin buradaki isteği, Peter'dan sorduğu soruların yanıtını almak değil, Peter'ın bu soruları kendisine sorabilmesini sağlamaktır. Jerry'e göre Peter ilk defa kedilerinin çiş ettiği yerleri temizlemekten daha zor bir durumla karşı karşıyadır. Jerry bu sözleri sadece Peter'ı sinirlendirmek için söylemez. Söylediği şeyler aynı zamanda inandığı şeylerdir. Başta Peter'ı sadece sinirlendirmek için ona hakaret ederken belirli bir yerden sonra kendi içinde etrafındaki sosyal çevreye ve büyük çoğunluğu oluşturan kiteye dair anlam veremediği ve sinirlendiği şeyleri de söylemeye başlar. Peter bu kitleyi oluşturan insanlardan sadece biridir.

Jerry konuşmaya devam ettikçe Peter da geri adım atmamayı sürdürerek bankın kendisine ait olduğunu ve yıllardır bu banka geldiğini söyler. Jerry'nin buradaki isteği Peter'ı daha fazla sinirlendirerek kendisiyle dövüşmesini sağlamak olduğu için tekrar Peter'la dılg geçmeye başlar. Bunun sonucunda da Jerry amacına ulaşmış olur. Peter kendinden geçerek kavga etmeye hazır hale gelmiştir.

***PETER:** (Kendini güçlükle kontrol ederek) Ben yıllardır buraya geliyorum; burada son derece keyifli ve doyumlu saatler geçiriyorum. Bunlar insan hayatında önemli şeylerdir. Ben*

sorumluluk sahibi bir insanım ve bir YETİŞKİNİM. Bu benim bankım. Ve senin onu benim elimden almaya hakkın yok.

JERRY: *Öyleyse savaş onun uğruna, savun kendini; bankını savun.*

PETER: *Pekala, beni sen zorladın. Kalk ayağa ve dövüş.*

JERRY: *Bir erkek gibi mi?*

PETER: *(Hala öfkeli) Evet, bir erkek gibi; eğer benimle dalga geçmeyi daha fazla sürdüreceksen...²⁹*

Jerry Peter'ı öyle bir ruh haline sokmuştur ki, Peter Jerry ile dövüşmek için can atar hale gelmiştir. Jerry de ayağa kalkar ve Peter'a bank için dövüşeceğini ama bunun pek adil bir dövüş olmayacağını söyler ve cebinden bir bıçak çıkarır. Bıçağı yere atar ve Peter'dan bıçağı alıp onunla dövüşmesini ister. Burada Jerry'nin isteğı çok net ortadadır. Jerry Peter'ın bıçağı yerden almasını ve bankı için dövüşmesini istemektedir. Peter'ın isteğı ise o bıçağı el sürmemektir. Jerry Peter'ın yakasına yapışıp onu sinirlendirecek bir sürü söz söyler.

JERRY: *Dövüş diyorum sana sefil piç; o bank için dövüş; papağanların için dövüş; kedilerin için dövüş; kızların için dövüş; karın için dövüş, seni acınası küçük bitki.(Peter'ın yüzüne tükürür) Karına bir erkek çocuk bile veremedin sen.³⁰*

---

²⁹ a. g. e. s.182

³⁰ a. g. e. s.182-183

Jerry'nin en son söylediği söz, belki de Peter'in en çok sinirine dokunan sözdür. Erkeklikle ilgili olan bir hakarete Peter'in katlanamadığını bilen Jerry akıllılık ederek bir kez daha Peter'ı ağına düşürür. Bunun üzerine Peter yerden bıçağı alır ve Jerry'e son bir şans verdiğini söyler. Peter'in buradaki asıl isteği, Jerry'e değil onu bıçaklamamak için kendisine son bir kez şans vermesidir. Jerry'i bıçaklama fikri bile onu ürküttüğü için, asıl isteği Jerry'nin oradan uzaklaşmasıdır. Böylece olay Peter için daha korkunç bir hal almadan son bulmuş olacaktır.

Metnin son bölümünde Jerry, elinde bıçakla onu uyardığını söyleyen Peter'in üstüne doğru kendini bırakır ve bıçağın üzerine yıkılır. Jerry bu noktada isteğine ulaşmıştır.

JERRY: *Sağol Peter. Bunu çok içten söylüyorum. Sana çok teşekkür ederim. Ah, Peter, seni kaçıracam diye öyle korktum ki. Yanımdan uzaklaşıp gidivereceksin diye ne kadar korktuğumu bilemezsin. Artık sana hayvanat bahçesinde ne olduğunu anlatacağım. Sanıyorum..sanıyorum hayvanat bahçesinde şöyle bir şey olmuştu. Galiba hayvanat bahçesindeyken sana ya da herhangi birine rastlayana kadar kuzeye daha doğrusu kuzeye doğru bir yerlere yürümeye karar verdim... Sana öyle şeyler söyleyecektim ki..söylediklerim..neyse sonucu görüyorsun işte..³¹*

---

³¹ a. g. e. s.183-184

Jerry Peter'a artık içini dökmektedir. Hayvanat bahçesinde olan şey, planladığını itiraf ettiği şeydir. Peter'a ya da herhangi birine rastlayıp ona öyle şeyler söyleyecektir ki, söyleyeceği şeylerin sonunda ölümünün başkasının elinden olmasını sağlayacaktır. Jerry ölmek üzereyken Peter'a bir daha oraya dönemeyeceğini, orasının elinden alındığını, bankını kaybettiğini ama onurunu koruduğunu söylemesindeki isteği, Peter'ın yaptığı şeyin birini öldürmekten çok bir şeyleri başlatmak olduğunu anlatmaktadır. Peter Jerry'nin ölümüne o bıçağı elinde tutarak sebep olmuş olmasına rağmen, bu acı deneyimi hayatının hiçbir evresinde unutmayacaktır ve artık eski Peter olamayacaktır. Bankı için savaşan Peter, Jerry'e göre onuru için savaşmıştır. Peter'ın Jerry'i kasıtlı olarak bıçaklamamasına rağmen, sahip olduğu ve belki de en değer verdiği şey uğruna savaşması bile Jerry için yeterli bir eylem olmuştur.

Jerry ölmeyi tercih etmişken intihar da edebilirdi. Ama bu durum, annesinin ölümünden bahsederken kurduğu bir cümlede geçtiği gibi sadece bir ceset doğururdu. Ruhu olmayan bir cesetse hiçbir işe yaramazdı. Oysa şimdi kendisi ölürken, arkasında bir daha asla eskisi gibi olamayacak bir Peter bırakmış oldu. Hayatının sıradanlıklarından çıkmaya bile cesareti olmayan, ömrünü kedilerinin pislediği kutuyu temizleyerek geçiren Peter, onuru için savaşmayı öğrenmişti ve belki o da başkalarına öğretecekti.

2.BÖLÜM: KARAKTER ANALİZLERİ

Rol kişileri hakkında metin öncesinde yazar tarafından şu bilgiler verilmiştir:

***PETER:** Kırk yaşlarındadır, ne şişman ne zayıf, ne yakışıklı ne de sıradan bir adam. Üzerinde yünlü kumaştan bir elbise vardır, pipo içmekte ve elinde gözlük tutmaktadır. Orta yaşa yaklaşmasına karşın giysisi ve tavırları daha genç birini çağrıştırmaktadır.*

***JERRY:** Kırkına yakın bir adamdır. Giysileri kötü değil ama özensizdir. Bir zamanlar ince ve hafifçe adaleli olduğu anlaşılan vücudu yağ bağlamaya başlamıştır. Artık yakışıklı değilse de bir zamanlar öyle olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Fiziksel çekiciliğinin böyle yok olmaya yüz tutmuş olması zevk ve sefa dolu bir hayat yaşadığı izlenimi vermemelidir. Daha çok üzerinde büyük bir yorgunluk ve bıkkınlık vardır.³²*

2.1. Jerry Karakteri

Jerry karakteri ile ilgili yazarın verdiği bilgiler dışında, Jerry'nin kendisinin söylediği şeylerden de bazı bilgiler elde edebiliyoruz. Jerry'nin annesinin Jerry daha on yaşındayken evi terk etmesi sonucu babasıyla yaşamaya devam etmesi, yaklaşık 2 yıl sonra ise babasının intihar etmesi ile beraber daha çocuk yaşta yapayalnız kalması, bize çok mutlu bir geçmişe sahip olmadığını gösteriyor. Aile içi sorunlardan olumsuz

---

³² a. g. e. s.156

etkilenmesinin sonucu olarak kişiliğinin gelişiminde de bazı etkili sonuçların ortaya çıktığını düşünebiliriz. Otuzlu yaşlarda olan ve normal sayılamayacak küçüklükteki bir pansiyon odasında yalnız başına yaşayan Jerry'nin, hayatını maddi anlamda nerden kazandığı ile ilgili ise hiçbir şey belirtilmemiş. Bir mesleği olsa dahi, bu konuyla ilgili tek bir kelime bile etmeyişinden onun için değersiz bir şey olduğu sonucuna varabiliriz. Bunun dışında Jerry'nin günlük hayatında sık konuşmayan bir karakter olduğunu kendi sözlerinden anlıyoruz. *“Ben, bir bira ver, kenef nerde, film kaçta başlıyor yada ellerine sahip ol ahbab gibi şeyler söylemek dışında insanlarla pek konuşmam.”*³³

Jerry Peter'a en sevdiği yazarların kimler olduğunu sorarken Baudelaire ve J.P. Marquand'in isimlerini örnek vererek konuştuğu için bu noktada Jerry için iki olasılığı düşünmemiz gerekir. Jerry, ya bu yazarları gerçekten takip eden ve onlar hakkında yeterli bilgiye sahip olan biridir; ya da bu yazarların sadece isimlerini bilmektedir ve Peter'ın onunla konuşmasını sağlayabilmek için ilgi alanına, mesleğine dair sorular sorular sorma eğilimindedir. Jerry'nin metindeki cümlelerinin geneline baktıktan sonra bu yazarlarla olan ilişkisinin sadece isimlerini bilmesiyle sınırlı kaldığı olasılığı daha yakın görünüyor. Çünkü Peter Jerry'nin sorusunun cevabını vermeye başladıktan sonra Jerry sorusunun cevabıyla pek ilgilenmez ve *“Boşver”* diyerek başka bir konu başlığına geçer. Jerry Peter'a sevdiği yazarları sormuştur. Buradaki amacı Peter'ı, onunla kurmak istediği muhabbetin içine daha çok çekmeye çalışmasıdır. Peter'ı sürekli başka bir konu başlığına çekmesi ve bazen de onun konuşmaktan zevk alacağı konuları açması Jerry'nin zeki bir insan olduğunu gösterir.

Jerry oturduğu yeri anlatırken, dört katlı bir pansiyonun en üst katında birkaç eşyayla yaşamaktan ve pansiyonunun çok güvenli sayılamayacak bir muhitte

---

³³ a. g. e. s. 160

olmasından hiç gocunmuyordur. Peter'ın pek hoşlanmadığı bu yer Jerry'e göre Peter'ın sahip olduğu papağanlı ve kedili evden çok daha güzel bir yerdir. Jerry insanların oturduğu muhite bakarak onları değerlendirmenin saçma olduğunu düşünür. Peter'ın Jerry'nin oturduğu yerin Village'de olmadığını öğrendiğinde duyduğu hayal kırıklığı Jerry'i çok fazla sinirlendirir. Jerry'nin Peter'a “*Amacın neydi senin? Olaylara bir anlam kazandırmak mı? Düzen getirmek mi? Şu vazgeçilmez sınıflayıp kutulara kaldırma hastalığı mı?*”³⁴ diyerek çıkışması, insanların bu şekilde sosyal sınıflara ayrılmasına bir anlam veremeyen biri olduğunu gösterir.

Jerry çocukken anne ve babasını daha sonra da teyzesini kaybetme acısını yaşamış biri olarak, erken yaşta tek başına yaşamaya başlamasıyla beraber, başından geçen bu trajik olaylara zaman geçtikçe daha uzaktan bakabilme özeliğine sahip olmuştur. Aslında çok dramatik olan hayatı, kaybettikleri şeyler için üzülse de ona artık eskisi kadar dramatik gelmiyordu. Peter'ın Jerry'nin geçmişini hayretle dinleyip teyzesinin ölümüne de “Vah vah” diyerek üzülmesi Jerry'e çok boş gelmiştir. Çünkü onun şimdiki acıları bir insanın kaybettiği şeylere karşı duyduğu özlemden çok sahip olduğu şeylere yüklediği anlamlar ve onlar için nelerini verebileceği sorusuna dairdir. Jerry'e göre insanların sahip olduğu şeyler ne olursa olsun, oturdukları muhit hangi sosyal ve kültürel sınıfa ait olursa olsun, bir insanı hayata bağlayacak çok daha fazla şey bulunmaktadır. Jerry için, Peter'ın o çok sevdiği banka gelene kadar uğruna dövüşmesi gereken hiçbir şeyin olmaması acınılacak kadar kötü bir durumdur. Bunun sorumlusu ise Peter değildir. Jerry içinde bulunduğu toplumu oluşturan insanların çoğunun Peter gibi olduğunun bilincinde olan biridir. Peter'ın yaşadığı hayat o çok sevdiği bankından daha değerli değilse eğer, insan yaşadığı hayatı sorgulamaktan kaçmamalıdır.

---

³⁴ a. g. e. s. 163

Jerry artık hayatta kaybedecek çok fazla şeyi olmayan biridir. Bu yüzden yaşadığı yer ya da yalnız yaşıyor olması onun asıl derdi değildir. Onun asıl derdi insanların birbirleriyle olan ilişkisinin günlük boyutların çok fazla dışına çıkamaması ve insanların gerçek anlamda birbirleriyle iletişime geçememeleridir. Ona göre konuşmak, anlamak ya da anlaşılmaq için yeterli bir eylem değildir. Jerry için böyle bir anlayış ortamını sağlayabilmek gerçek anlamda iletişim kurabilme yolundan geçer.

2.2. Peter Karakteri

Peter bir yayınevinde yöneticilik yapmaktadır. Evlidir ve iki kızı vardır. Her Pazar belirli bir saatte kedilerin ve papağanların dolandığı evinden çıkarak Central Park'a gider ve her defasında da aynı banka oturur. Oyun boyunca Peter'in da çok mutlu biri olmadığını bize gösterecek bir sürü yer vardır. Hatta her pazar parka gidip o aynı bankta oturup kitap okuyarak geçirdiği anlar, belki de onun için haftanın en mutlu anlarıdır. Evden uzaklaştığı ve sadece kendine ait olduğunu düşündüğü bir yere gittiği zaman, aslında Peter'in ufak bir çocuk gibi kendine bir dünya ve bununla beraber bir oyun alanı yarattığını görürüz. Peter, Amerika'da onun gibi yaşayan milyonlarca insandan sadece biridir. Ve aynı durumda olan birçok insanın bir nevi sembolik lideri gibidir. Jerry onunla konuşurken, konuştuğu sadece Peter değil, ekonomik ve sosyal farklılıkların tavan yaptığı bir dönemde içine kapanık olarak yaşamaya başlayan ve çoğu şeyi sorgulamaya bile yanaşmayan çok sayıda insandır. Peter, içine kapanık biri

olarak hayatını sürdürmeye ve başına gelen şeyleri yada içinde bulunduğu durumları olağan gibi karşılamaya devam etmek isteyen biridir.

Peter'ın evden uzaklaşmak amacıyla her Pazar parka gelişi, evdeki hayatını parkta geçirdiği sessiz anlara kolayca değişebileceği gerçeğini ortaya koyar. Çünkü eğer evde çok mutlu bir yaşantıya sahip olsaydı, en azından arada bir birkaç pazarını da karısına yada kızlarına ayırabilirdi. Çalışmadığı bir günü belirli bir kısmını sadece kendisine ayırması, ev kalabalığında baş başa kalamadığı yalnızlık özleminden de kaynaklanır. Peter yalnız kalmayı seviyor gibi görünse de onun yalnızlığı yaşadığı hayatın nihai bir durumudur. Peter, yaşadığı toplum içinde kaybolmuştur. Gerçek anlamda istediği şeyin ne olduğunu sorgulamaktan çekindikçe yalnız kalmaya daha da ihtiyaç duyacaktır.

Oyunda Peter'ın erkeklik kavramıyla ilgili bazı sıkıntıları olduğunu görürüz. Jerry'nin Peter'ın evliliği ve cinselliği hakkında konuştuğu anlarda Peter bu durumdan oldukça rahatsız olur. Bu yüzden ki, oyunun sonlarına doğru Jerry Peter'ın kendisiyle dövüşmesini isterken onu kızdıracak şeyleri ard arda sıralamaktadır. En sonunda da Peter'ın sabrını taşıracak bir söylemde bulunur. Jerry Peter'a "*Karına bir erkek çocuk bile veremedin sen*"³⁵ dediğinde aslında bu durumun erkeklik kavramıyla hiçbir ilgisi olmadığını bilmektedir. Peter ise Jerry'nin söylediği söze karşı zayıf bir yanından darbe aldığı için "*Onun erkeklikle değil genlerle ilgisi var*"³⁶ dese de duyduğu şey onu fazlasıyla sinirlenmiştir. Erkeklikle ilgili bu sözden sonra da yerde duran bıçağa yönelerek bıçağı eline alır.

Sahne üzerindeki provalar öncesinde, bu karakterler üzerine düşünürken, Peter'ı oynayacak olan rol arkadaşım Ahmet Varlı ile, karşılıklı olarak karakterler hakkında

---

³⁵ a. g. e. s.183

³⁶ a. g. e. s.183

neler düşündüğümüzü dile getirdik. İkimizin ortak fikri, bu iki karakterin birçok yönden birbirine benzediği idi. Bu düşüncenin doğmasına sebep olan şey, bu iki karakterin içinde bulunduğu durumların ilk bakışta çok farklı gibi gözükmesine rağmen, ortak amaçlarda kesişmeleri ve birbirine benzer durumlara sahip olmalarıydı. Oyunda Jerry, kendi dünyasında, karşılaştığı birçok şeyin, olması gerektiğinden farklı bir şekilde seyrettiğini düşünüp, bu durum üzerine sürekli olarak sorgulamalarda bulunurken, Peter ise, yaşadığı hayatta her türlü sorgulamadan uzak durarak, kendine belirli zamanlarda kaçabileceği ufak bir dünya yaratır. İkisinin dünyalarının yan yana geldiği bu oyunda, gerek içinde buldukları durumlar karşısında verdikleri tepkiler bize karakterleri hakkında ip uçları verir, gerekse paylaştıkları bir saat içinde aslında ne kadar benzer durumda oldukları görülür.

3. BÖLÜM: UYGULAMA ÇALIŞMASI

3.1. Jerry Rolünün Yorumlanması

Bu oyunda Jerry'nin Peter'a göre, ve bununla beraber da Peter'in temsil ettiği topluma göre çok daha farklı bir yapıda olduğunu açıkça söyleyebiliriz. Jerry'nin yalnızlığının, Peter'ın her sabah öğleden sonra, parkın sessiz bir köşesinde kitap okuyarak geçirmek istediği yalnızlıktan ayrıldığı bir nokta vardır. Jerry, içinde yaşadığı toplumun, bir bireyi nasıl bu hale getirebildiğinin bir kanıtı gibidir. Jerry'nin yalnızlığı, topluma karşı duyduğu yabancılaşma ile başlar. Bir bireyin gelişiminin önce aile hayatına, devamında da yaşadığı toplumda durduğu noktaya göre şekillendiğini düşünürsek, Jerry'nin çocuk yaşta ebeveynlerini kaybetmesi ve hayatının geri kalan bölümünü tek başına sırtlamak zorunda kalışı, onu ötekileştirmek için yeterli bir sebep olarak görülebilir.

Modern toplumun getirdiği şeylerden biri olan, kişinin gerçek benliğinin bilinmesini istememesi, yüzünde sürekli bir maske ile dolaşmasına sebep olmaktadır. Peter, modern toplumla beraber bu şekilde davranan bireylerin oluşturduğu toplumda, kendisini akıntıya bırakır ve toplumun bir simgesi haline gelir. Jerry'yi Peter'dan ayıran en önemli şey, hayatı sorgulamak için cesaretinin olmasıdır. İnsanların neden birbirleriyle gerçek anlamda konuşamadıklarını sorgular, evlenmenin zorunlu gibi gösterildiği toplumda, evliliği insanlara diretilen bir klişe olarak görür. Jerry'nin evlilik konusundaki derdi, evlenmenin kötü bir eylem olduğunu düşünmesinden değil, Peter

gibi evli insanların, kendi aile yaşamlarından bile periyodik bir şekilde kaçma isteklerinin nedeni sorgulamasındandır.

Jerry'nin kaybedecek hiçbir şeyi olmaması, hayat karşısında devamlı olarak sorgulamalarda bulunmasına yardım eden bir olgudur. Yaşadığı pansiyonun, oturduğu muhitin iyi olmadığını kabul etse de, kendi hayatını Peter'ın hayvanlarla dolu evinde yaşadığı aile hayatına değişmez. Peter, Jerry'nin kaldığı yeri pek iyi karşılamadığında Jerry şöyle der: *“Ama öte yandan benim de bir karım, iki kızım, iki kedim ve iki papağanım yok, benim sahip olduğum şeyler; tuvalaet malzemeleri, birkaç giysi...”*³⁷ Saydığı şeylerin hepsi, onun hayatta sahip olduğu şeylerdir ama yine de Peter gibi yaşamak isemez.

Jerry hayvanat bahçesine, insanların ve hayvanların nasıl bir arada olabildiklerini görmek için gittiğini söyledikten sonra *“Gerçi bu pek iyi bir yol değildi, çünkü orada herkes parmaklıklarla birbirinden ayrılmış”*³⁸ der. Bir insan sadece, insanların ve hayvanların nasıl bir arada olabildiklerini görmek için neden hayvanat bahçesine gitsin ki? Jerry, hayvanat bahçesinde gördüğü parmaklıkları, yaşadığı toplumda bireylerin de birbirinden görünmez bir şekilde ayrılmasını doğuran parmaklıklarla ilişkilendiriyor. Herkesin suratında maskeyle dolaşması, gerçek benliklerini gizleyip, keşfedilmekten kaçması, aralarındaki ilişkinin, günlük hayatı devam ettirebilecek kadar yeterli olan günlük konuşmalarla sınırlı kalmasına yol açtığını düşünüyor. Bu yüzden Jerry'nin her şeyini apaçık ortaya dökebilecek kadar cesaretli biri olduğunu söyleyebiliriz. Sahip olduğu şeyleri anlatmasından daha değerli olan ise, Peter'a düşündüğü her şeyi rahatça

---

³⁷ a. g. e. s.163

³⁸ a. g. e. s.178

söyleyebilmesi olsa gerek. Toplum da bu konuşabilme rahatlığına kavuştuğu zaman, iletişim kopukluğunun ortadan kalkması mümkün olacaktır.

Zehra İpşiroğlu Uyumsuz Tiyatroda Gerçekçilik adlı kitabında şöyle diyor:

Bir Park Öyküsü'nde, topluma ayak uyduranla, toplum dışında kalan iki kişinin çatışması gösteriliyor. Oyunun kahramanları Peter ile Jerry birbirine her anlamda karşıt düşen iki kişidir. Peter küçük burjuvadır, hiçbir özeliği olmayan renksiz kendi halinde bir insan. Ailesi,mesleği, arkadaşları vardır, kısaca toplumda belli bir yer edinmiştir kendine. Durgun ve sessiz geçip gider yaşamı. Bir gün parkta, bir köşeye oturmuş kitap okurken Jerry ile karşılaşır. Serseri görünümlü bir adamdır Jerry. Peter'in güven içinde sürdürdüğü hayat, düzenli yaşamın aksine sokaklarda geçer yaşamı. Çevresiyle olan bağları kopmuştur, hiç kimseyle hiçbir şeyle ilişki kuramaz. Bu kopma onu zamanla katılaştırmış, acılaştırmıştır, herkese, her şeye düşmanca nefret ve tiksinti ile bakan bir insana dönüştürmüştür. Salt saldırganlık yönetir davranışlarını."³⁹

İpşiroğlu'nun dediği gibi Jerry'nin toplumun dışında kalarak, bir nevi akıntıya karşı yüzmeye çalıştığı doğrudur. Ben Jerry'yi yorumlarken özellikle şu noktada çok fazla düşündüm. Jerry'nin topluma karşı yabancılaşmasının nedeni, kişiliğinden mi kaynaklanıyor, yoksa içinde bulunduğu durumdan mı? İşte tam bu noktada Jerry'nin karakter özelliklerinden değil, içinde bulunduğu durumdan söz etmek gerekiyor. Jerry'nin insanlarla iletişim kuramaması, toplumdaki çoğu insanın, kafasında oluşturduğu sınıf ayırımına göre hareket etmesinden ve herkesin maskeyle

---

³⁹ İpşiroğlu, Zehra, *Uyumsuz Tiyatroda Gerçekçilik*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, (1978), s.56

dolaşmasından kaynaklanıyor. Jerry'nin, insanlara karşı tepkili davranması, ona diretilen sistemin bir sonucudur.

3.2. Role Hazırlanma Süreci

Jerry karakteriyle ilgili yazar “*Kırkına yakın bir adamdır. Giysileri kötü değil ama özensizdir. Bir zamanlar ince ve hafifçe adaleli olduğu anlaşılan vücudu yağ bağlamaya başlamıştır*”⁴⁰ gibi fiziksel tanımlamalarda bulunmuştur. Karaktere hazırlanırken bu bilgilerden hiçbir şekilde yararlanmadığımı söyleyebilirim. Çünkü yazarın metnin öncesinde verdiği bilgiler önceden gördüğü ya da hayalinde yarattığı bir karakterin fiziksel özellikleridir. Bu fiziksel özelliklerin sağlanması için çaba göstermek role hazırlanma sürecine katkıda bulunacak bir eylem değildir. Önemli olan Jerry'nin içinde bulunduğu durumlardır ve bu duruma nasıl tepkiler verdiği. Önceden kaslı olan vücudu Jerry'nin derdinin ne olduğuyla ve üstün isteğinin ne olduğuyla ilgili bir şey değildir.

Role hazırlanmaya başlamadan önce, Jerry hakkında kafamda oluşan düşüncelerle, provaların ilerlemesi ile beraber oluşan düşüncelerim biraz farklılık gösterdi. Çünkü durumları daha iyi anladıkça, karakterin bu durumlara verdiği tepkilerden, onun nasıl özelliklere sahip olduğunu daha iyi anlamış oldum. Oyunu ilk okuduğum zamanlar, Jerry'nin geçmişiyle ilgili, metinde yazmayan, fakat benim hayal ettiğim birçok şey vardı. Sadece geldiği yer ya da aile hayatı değil, kişisel zevkleri,

---

⁴⁰ Albee,Edward, *Absürd Tiyatro,Derleyen:Hamit Çalışkan,Çeviren:Sevda Çalışkan*, İmge Kitabevi, Ankara, (1995) s.156

sevdiği şeyler, nefret ettiği şeyler gibi, onun hakkında daha güçlü bilgilere sahip olabileceğim kavramlar uydurmaya başladım. Halbuki birkaç prova sonra, Jerry'nin sevdiğini düşündüğüm renkler de değişti, nefret ettiği şeyler de. Zamanla Jerry'nin içimde canlanmaya başladığını hissettim. Jerry'yi konuşturan isteğin, her bölümde ne olduğunu buldukça, onun hakkında ne düşünmem gerektiğini bulmaya çalışmaktan çok, bana yaklaştığını hissettim. Durumlar karşısında verdiği tepkiler ve aklından geçirdiği düşünceleri daha iyi anlamaya başladıkça, karakterle ilgili oyun metninde belirtilmeyen ama benim düşündüğüm birçok şeyin doğru olduğuna inanmaya başladım.

Karaktere hazırlanırken ilk olarak rol arkadaşım Ahmet ile metnin çözümlemesini yaptık. Ben, Jerry'yi, o cümleleri kurmaya ve o soruları sormaya iten istekleri belirledim. Oyunun iki kişilik olması ve metnin başından sonuna kadar Jerry ile Peter'ın bir çok konu başlığı altında konuşması, ikisinin de sürekli değişen alt isteklere sahip olmasına ve oyunda bir sürü dişi denilebilecek çok güzel anların var olabileceğinin anlaşılmasına neden oluyordu. Eğitimimiz Çetin Sarıkartal'ın bana aşılacağı *“karakterin üstün isteği ve alt isteklerini belirleme”* eylemi sayesinde, bir diğer eğitimimiz olan Tilbe Saran'ın oynayacağımız roller öncesinde cevaplamamız gerektiğini söylediği *“Karaktere hazırlanırken cevaplanacak 50 soru”* adlı çalışma yöntemini daha kolay bir şekilde uygulayabildim. Jerry'nin isteklerini belirledikçe onun karakteriyle ya da geçmişiyle ilgili oyunda belirtilmemiş bir çok bilginin zihnimde şekillendiğini hissettim. Jerry'nin oyundaki üstün isteğinin ve cümle cümle alt isteklerinin ne olduğunu belirlemek, karakterle ilgili yeterince fikir sahibi olabilmeme neden olan bir etken oldu.

Jerry'nin anlattığı şeyler günlük hayatta yaşamaya alıştığımız şeylerin dışında kalıyor. Mesela köpekle olan öyküsünü düşündüğümüzde, bir insanla köpek arasında

nasıl olup da böyle bir ilişkinin kurulabileceği sorusu akla geliyor. Oysa ben Jerry'nin isteklerini belirleyip onu anlamaya başladıkça söylediklerine ve anlattıklarına daha çok inandım. Anlattıklarında absürd bir durum olduğu apaçık ortadayken, Jerry karakterini hissetmeye başlamamla beraber, yazılan her repliğin hesabını verebilecek kadar arkasında durduğumu fark ettim. Oysa bundan iki sene önce oyunu ilk okuduğum zamanlar Jerry'nin anlattığı şeylerin bana ne kadar saçma geldiğini hatırlıyorum. Şimdi ise provalar ilerledikçe Jerry'i sahiplenmeye başladığımı hissettim. Burada vurgulamak istediğim ona körü körüne bağlanmak gibi bir şey değil. Anlatmak istediğim, Jerry karakterinin içimde var olmaya başladığını ve bana doğru yaklaştığını hissettikçe, onunla benim aramdaki mesafenin gittikçe azalmasından dolayı güdüsel bir şekilde onun bana ait bir şeyler taşıdığını hissetmemdir. Jerry rolünün, herkesin içinde başka bir şekilde nüksedebileceğinin bilincinde olarak rolün bende nasıl canlanacağını bilmiyordum. Tilbe Saran ile olan bir dersimizde, bize şöyle dediğini anımsıyorum. “Bir rolü sevmeyen, onu iyi oynayamazsınız.” Sanırım ben Jerry'nin derdinin ne olduğunu kavradıkça onu sevmeye başlamıştım. Bu, benim çok işime yarayan bir şey oldu.

Jerry'nin söylediği şeylerin kağıt üzerinde pek inandırıcı gelmediğinin bilincindeydim. Fakat rolün bende can bulmasını hissetmeye başladığım andan itibaren, Peter'ı bu olanlara inandırabileceğimi hissediyordum. Jerry söylediği şeylere kendisi inanırsa, Peter'ın ve böylece oyunu izleyen seyircilerin de Jerry'ye inanması mümkün olacaktı.

Jerry rolüne hazırlanırken gerçeklik duygusuyla sıkıntılarım olabileceğini hissettim. Gerçekten Jerry gibi bir adamın var olabileceğini, Jerry'nin anlattığı ev sahibi kadın gibi birinin var olabileceğini düşünmek bana uzak bir ihtimal gibi geliyordu. Kendimi karşımdaki insanın rol arkadaşım Ahmet değil de gerçekten Peter olduğuna

inandırmaya çalıştım. Benim gerçekten Jerry olduğumu, karşımdakinin ise Peter olduğunu düşünmek, oyunda kullandığımız plastik bıçağın gerçek bir bıçak olduğunu düşünmekle aynı değeri taşıyordu. Bir yandan her ne kadar o bıçağın gerçek bıçak olmadığını bilsem de, öte yandan onun gerçek bir bıçak olduğuna kendimi inandırmam sahnede yaşanacak şeylerin gerçekçiliğine katkıda bulunacaktı. Ama bıçağın gerçek olup olmamasından daha çok Jerry'nin yaşadığı hayatın ve anlattığı şeylerin gerçek olabileceği ile ilgilendiğimi söyleyebilirim. Stanislavski'nin *“Bir Aktör Hazırlanıyor”* adlı kitabında, Grisha Tortsov'a Othello'nun kendisini öldürdüğü hançerin uydurma olduğunu ve nasıl olur da bu uydurmalar içinde tiyatrodaki bir gerçeklik sorunundan bahsedilebileceğini sorduğunda, Tortsov Grisha'ya şöyle der: *“Hançerin çelikten değil de kartondan yapılmış olmasına o kadar üzülmeysin. Buna sahtecilik demekte yerden göğe haklısınız. Ama bir de işin öte yüzüne bakar, bütün sanata yalan damgasını vurur, tiyatrodaki yaşamı da inanmaya değer bulmazsanız, o zaman görüşünüzü değiştirmek zorunda kalırsınız. Tiyatrodaki dikkat edilecek nokta, ister çelikten, ister kartondan olsun, Othello'nun hançerinin hangi maddeden yapıldığı sorunu değil, aktörün, kendisini öldürmesini haklı gösterecek iç duygudur. Othello'nun başına gelen olaylar, çevresini saran koşullar gerçek olsaydı, kendisine saplanan hançer de madenden yapılmış bulunsaydı, bir insan olarak, aktör acaba nasıl hareket ederdi? Önemli olan budur.”*⁴¹

Jerry karakterine hazırlanırken, Stanislavski'nin açıkladığı gibi, Jerry'nin bıçağının gerçek olup olmadığından çok, onu, bir bıçak darbesiyle hayatının sonlanmasını istemeye iten şeyin ne olduğunu keşfetmekle ve iç duygusunu ortaya

---

⁴¹ Stanislavski, Konstantin S., *Bir Aktör Hazırlanıyor*, Çeviren: Suat Taşer, Papirus Yayınları, Ankara, (1996) s.178-179

çıkarmakla ilgilendim. Bu sayede, sahnede yaşanan her şeyin inandırıcı olması konusundaki arzuma daha da yaklaşmış olduğumu düşünüyorum.

Masa başı çalışmasını Jerry'nin ve Peter'in isteklerini belirledikten sonra bitirip sahne üstüne geçtik. Provalar süresince bize çok yardımcı dokunan Ömer Akgüllü'nün tavsiyesi üzerine, Ben ve Ahmet Jerry ve Peter'in iç duygularına ulaşabilmek için onların hayatlarında gerçekleştirdiğini düşündüğümüz bazı eylemleri seçerek, bu eylemleri sahnede deneyimledik. Bu şekilde sürekli yaptığımız doğaçlamalar da, fiziksel eylem yöntemini gerçekleştirmemizde büyük bir önem taşıdı. Kafama göre rastgele bir fiziksel eylem seçemeyeceğim için, bana yardım edecek olan eylemin ne olabileceğini düşünmeye başladım. Oyunda Jerry, odasında bulunan şeyleri sayarken, kilitsiz bir çelik kutudan ve onun içindeki mektuplardan bahsediyor. Bu mektupların "lütfen mektupları" ve "ne zaman mektupları" olduğunu belirtiyor. Jerry'ye kimden geldiği belli olmayan bu mektupların içeriği hakkında da metinde en ufak bir bilgi yok. Jerry hakkında fiziksel eylem seçerken bu mektupların bende bir boşluğa ve meraka sebep olduğunu gördüğüm için, mektupların Jerry'ye ulaştığı andaki eylemini seçtim ve bu sayede sahnede yaşadığım duyguyu içimde bir yerde saklı tutabilmiş oldum. Sahnede prova yaparken mektuplardan bahsettiğim o an geldiğinde, onların bende ne gibi bir anlam ifade ettiklerini deneyimlediğim için konuşma ritmim de ve iç ritmim de ona göre şekillendi. Stanislavski'nin öğrencisi olan Sonia Moore "*Oyunculuk Eğitimi İçin Bir El Kitabı Stanislavski Sistemi*" adlı kitabında onun "fiziksel eylemler yöntemi"nden bahsederken şöyle diyor:

Oyuncuya sahne üzerinde yaşam benzeri davranışlara ulaşma imkanı sunan "fiziksel eylemler yöntemi" bir oyunun analizinin en incelikli aracıdır. Masa başı analiz çalışması büsbütün iptal edilmemişse de, artık kısa bir süreye

indirgenmiştir. Artık oyuncular oyunun analizini eylemler üzerine yaptıkları doğaçlamalar üzerine sürdürüyorlar. Eylemi motive eden şeyin bütünlüklü bir analizi yapılmaksızın bir eylem seçmek imkansızdır. Oyuncu motivasyonu anlamak için oyun üzerinde çalışmalı ve kendi çağrışımlarına başvurulmalıdır. Eylemlerin ardışıklığı ve mantığı için yapılan araştırma, rolün en incelikli araştırmasıdır. Bu analize oyuncunun zihni, duyguları, sezgileri, kasları-onun tüm ruhsal ve fiziksel doğası- iştirak eder.⁴²

Deneyimlediğim birkaç fiziksel eylem sırasında kendimi doğaçlamalara karşı serbest bırakmak, bende canlanan Jerry'nin ortaya çıkmasında büyük bir etken oldu.

Jerry rolüne hazırlanırken beni çok şaşırtan bir şeyle karşı karşıya kaldım. Sahne üstündeki provaların ilk zamanlarında aklım söylemem gereken repliklerde olduğu için, rol arkadaşşıma baktığım zaman onun yüzünü flu bir şekilde görüyordum. Hele köpekle olan uzun öyküyü anlatırken karşımda birinin olup olması arasındaki farkın ne derece önemli olduğunu anlayabilmiş değildim. Jerry'nin bana geldiğini hissetmeye başlayıp replikleri kendi ağzımdan o anda çıkıyormuşçasına oynamaya başladığımda, karşımda beni dinleyen biri olduğunu fark ettim. Önceden flu olarak gördüğüm yüzü gittikçe netlik kazanmaya başlamıştı. Ve onun yüzü netleştikçe, onun dinleme eyleminden aldığım coşkuyla anlattıklarımın sıralı bir şekilde, ezberi düşünmeden, ağzımdan çıkıverdiğini hissettim. Karşımda duran insanın Peter olduğuna inandıkça, kendimin Jerry olduğuna daha çok inanmaya başladım. Çünkü beni dinleyişi ve bana bakışı, aslında bana, yani Onur'a bakmadığını hissettirdi. Karşılıklı bir iletişimi sağlamaya başladığımız anda ikimiz de sahne üzerinde kendimizi çok güvende hissetmeye

---

⁴²Moore,Sonia, *Oyunculuk Eğitimi İçin Bir El Kitabı Stanislavski Sistemi, Çeviren. ÖzgürÇiçek, Bülent Sezgin,Cüneyt Yalaz Bgst Yayınları, İstanbul, (2006), s.47-48*

başladık. Jerry ne kadar uzun sıralı cümleler ederse etsin, karşısında onu gerçek anlamda dinleyen birinin var olması işimi kolaylaştırmıştı. Bu kolaylığın bana sağladığı şey ise, sahnede olabilecek her hangi bir bozukluğa karşın ikimizin de bunu toparlayabileceğine ilişkin duyduğum güvendi. Stanislavski'nin *Bir Aktör Hazırlanıyor* kitabında yönetmen Tortsov iki oyuncu arasındaki ilişkiden ve duygu ve düşünce alışverişinin nasıl sürekli bir akış içinde olması gerektiğinden bahsederken öğrencilerine şöyle diyor:

Çoğu aktörler, bile bile, yalnız kendi sözlerini söylerken başvururlar bu akışa. Öteki aktör konuşmaya başlayınca da, birincisi, onun söylediklerini ne dinler, ne de söylenen sözün anlamını anlamak için her hangi bir çaba gösterir. Yeniden kendi söz sırası gelinceye dek oynamayı bırakır. Bu alışkanlık, sürekli alışverişi bozar; çünkü sürekli alışveriş sözlerin söylenişi sırasında olsun, daha önce söylenmiş olana karşılık verme, hatta susuşlar sırasında olsun, gözler görevini yaparken, duyguların hem alınmasına hem de verilmesine dayanır.”⁴³

Ben ve oyun arkadaşım Ahmet, bu duygu ve düşünce akışının hep baki kalmasını sağlamaya çalıştık. Ben bu süreç içerisinde fark ettim ki, bu akışın sağlanması, kendi iç duygumla beraber karşımdaki oyuncunun kendisini ne kadar dinlemeye verdiği ile ilgili bir şeydi. İkimiz de bunun bilincinde olduğumuz için, duygu ve düşünce alışverişi konusunda bir sıkıntımız olmadı.

Jerry rolüne hazırlanma sürecimin bir oyuncu olarak bana çok büyük bir faydası olduğunu düşünüyorum. Eğitimcimden öğrendiğim şeylerin bu kadar fazla olduğunu

---

⁴³Stanislavski, Konstantin S., *Bir Aktör Hazırlanıyor*, Çeviren: Suat Taşer, Papirus Yayınları, Ankara,(1996), s.270

provalar sürecinde fark ettim. Her oyuncu role başka bir şekilde hazırlanır. Ama ben bir role artık nasıl hazırlanacağımı çok iyi biliyor olmanın mutluluğunu yaşıyorum.

4. BÖLÜM: SONUÇ

Oyunun asıl jüriye sergilenmesinden önce gerçekleştirdiğimiz seyircili bir ön gösterim, eksiklerimizin neler olduğu hakkında bize çokça fikir verdi. Jerry karakterinin oyunun bazı bölümlerinde, isteklerinin ne olduğunun yeterince iyi anlaşılabilmesi, oyunda karakterle ilgili bazı boşlukların ortaya çıkmasına yol açmıştı. Oyunu ikinci kez sergileyeceğimiz ana kadar, Jerry'nin hangi sahnede isteğinin ne olduğunu tekrar tekrar gözden geçirerek bu konuda bir çalışma yaptım. Seyirci karşısına çıktığımızda, rol arkadaşım Ahmet Varlı ile, oyundaki bazı anların seyirci üzerinde bir hayli gülme etkisi yarattığını fark ettik. Provalarda aklımıza bile gelmeyen bu durum yüzünden, sahne üzerinde içten içe bir şaşkınlık da duyduk. Bizim için ciddi olan bir sürü an, seyircinin kahkahalarla gülmesine sebep olmuştu. Değerli danışmanlarımız Çetin Sarıkartal ve Tilbe Saran, sahne üzerinde aramızdaki ilişkinin iyi olduğunu, trajikomik bir durumun içinde ciddiyetle durduğumuz için seyircinin de bu durumdan bu denli etkilendiğini belirttikten sonra, oyunla ilgili eleştirilerini yaptılar. Bazı anların yeterince hedefine ulaşamadığını ve zayıf kaldığını söylediler. Bu noktada karşılaştığımız bir sorundan bahsetmem gerekir. İstenildiği gibi olmayan sahnelere bir hafta boyunca çalışıp, bu sahneleri oyunun ikinci gösteriminde daha iyi bir hale sokarken, bu sefer de ilk oyunda aldığımız reaksiyonlarla bizi şaşırtan sahnelerin, yeterince iyi olmadığını fark ettik. Asıl jüriye sunulan gösterimden sonra, memnun olmadığımız sahnelerin üzerine konuştuk ve bu sahnelerin daha iyi olabilmesi için neler yapabileceğimizi düşündük.

Sonuç olarak, Jerry rolüne hazırlanma sürecimde, değerli hocalarımdan aldığım bilgilerin ne denli faydalı olduğunu fark ettim. Teorik olarak onlardan edindiklerimin ve

zihnime yazdığım her şeyin, sahne üzerindeki çalışmalarım süresince tekrar canlanması, bir role nasıl hazırlanılması gerektiği konusunda çok kalıcı bir deneyime sahip olmamı sağladı.

KAYNAKÇA

Esslin, Martin, *Absürd Tiyatro*, Çeviren: Hamit Çalışkan, Ankara, İmge Kitabevi (1995)

Stanislavski, Konstantin S. *Bir Aktör Hazırlanıyor*, Çeviren: Suat Taşer, Ankara, Papirus Yayınları (1996)

Moore, Sonia, *Oyunculuk Eğitimi İçin Bir El Kitabı Stanislavski Sistemi*, Çeviren. ÖzgürÇiçek, Bülent Sezgin, Cüneyt Yalaz, İstanbul, Bgst Yayınları (2006)

Şener, Sevda, *Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi*, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları (1998)

İpşiroğlu, Zehra, *Uyumsuz Tiyatroda Gerçekçilik*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları (1978)